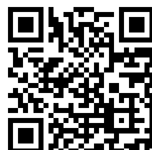
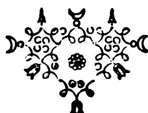

10

IZBOR
IGROKAZAH
ILIRSKOGA KAZALIŠTA.

SVEZAK IX.

ZARUČNICA I ZARUČNIK.
u jednoj osobi.
Lakardia u 2 čina od *A. Kocebua*.

HORVATSKA VĚRNOST.
Vojnička igra u 1 činu.

U ZAGREBU.
Troškom i tiskom k. p. ilir. nar. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1842.

ZARUČNICA I ZARUČNIK

U JEDNOJ OSOBI.

LAKARDIA U DVA ČINA.

POLAG

KOCEBUA.

OSOBE.

GOSPOJA GRAHOVIĆKA, bogata udovica.
GROF HOTENTOTSKI.
MILKA ORLOVIĆ.
DRAGUTIN SOKOLIĆ.
KAŠPAR, njegov sluga.

PÈRVI ČIN.

(Soba gospodične Orlovićke u gostionici, s jednimi vrati u srědini i dvimi sa stranah, vèrh svakih vratah brojevi, kako je obično po gostionicah. Na jednom stolu leži vojnički klobuk i sablja.

PÈRVI PRIZOR.

KAŠPAR

(*ulazi s ceduljom u ruci.*)

Gostionica k zlatnom lavu — akorat! Nápolje visi lav, i čeljust otvara kao pobiratelj štibre. Broj 4. 5. 6. u drugom katu — (*srávniva svoju cedulju s brojevi vèrh vratah.*) akorat 4. 5. 6. U prednjoj sobi nije bilo nikoga, a i ovdi neima nikoga. Ta valja da nespava jošte milostiva gospodična, već je dvanaest udarilo. (*kuca na vratih sa desne strane, i posluškuje.*) Ništa se negiba. (*kuca na vratih s lěve strane i opet posluškuje.*) Tako tiho, da se čuti može, kako se po duvaru pauci šeću. Hm, hm! (*ogledava se na sve strane.*) Istina je, ovdi se ništa ukrasti nemože. Aj, aj, šta tu leži? — Oficirski klobuk i sablja? — Kako su se te stvari u sobu jedne poštene gospodične uvukle, koja je još k tomu ljubovca moga gospodara? (*metne pred ogledalom klobuk na glavu i opaše si sablju.*) Ah, da bi mi slobodno bilo, takov klobuk na glavi, i taku sablju uz bedro nositi, meni se sve čini, da bi vragometno hrabar bio; tiho, nětko dolazi.

(*metne klobuk i sablju opet na stol, i odalji se od njega.*)

DRUGI PRIZOR.

Dragutin Sokolić, Kašpar.

DRAGUTIN.

Nu, jesi l' sobe našó?

KAŠPAR
(kaže na cedulju.)

Broj 4. 5. 6.

DRAGUTIN.

Jesi l' me javio?

KAŠPAR.

Nisam.

DRAGUTIN.

Zašto me nisi javio?

KAŠPAR.

Ta ni duše neima kod kuće.

DRAGUTIN.

Znaš li za cělo, da gospodična Orlovićka u ovoj gostionici stanuje?

KAŠPAR.

Ta ona vam je sama u pismu javila, da stanuje u zlatnom lavu; a u cělom gradu neima nego jedne take beštie.

DRAGUTIN.

A vrata su bila otvorena.

KAŠPAR.

Da.

DRAGUTIN.

I sve sobe prazne?

KAŠPAR.

Ova prazna, ostale pako zaključene.

DRAGUTIN.

I nikakvog traga?

KAŠPAR.

Jedan trag sam ravno našó.
(on ga povuče na stranu i pokaže mu klobuk i sablju.)

DRAGUTIN.

Šta je to?

KAŠPAR.

Ta vi imate inače dobrih očiuh. To je klobuk i sablja.

DRAGUTIN.

Kako su te stvari došle u sobu gospodične?

KAŠPAR.

Valja da ih je tko donio.

DRAGUTIN.

Čije su?

KAŠPAR.

Ja bi se okladio, da im je gospodar oficir koi.

DRAGUTIN.

Ta on mora ovdi biti.

KAŠPAR.

Tako se i meni čini.

DRAGUTIN.

Valja da netèrči bez klobuka i sablje po sokaku.

KAŠPAR.

Težko.

DRAGUTIN.

Šta da mislim o tom?

KAŠPAR.

Misli neplaćaju malte.

DRAGUTIN.

Priobći mi tvoje bez straha.

KAŠPAR.

Za moje bezstrašne misli — morala bi moja ledja možebiti malte platiti.

DRAGUTIN.

Ja te razumĕm, ti imaš pravo. Groznica me iznenada hvata.

KAŠPAR

(*za se.*)

Groznica ljubomorstva nije ga i onako jošte ostavila.

DRAGUTIN.

Hodi. Ja ću se sam javiti.

KAŠPAR

(*za se.*)

Hu, kako izgleda, kano onaj lav pred gostionicom.

(*ode.*)

TRETJI PRIZOR.

DRAGUTIN

(*sàm..*)

Tako dakle moja gospodično? Do duše, vi ste mi veoma veliko veselje pripravili. Vi mi pišete, da dodjem na vrat na nos — da se imate sa mnom dogovoriti o osobito važnih stvarih — da ću se diviti — da ću se smějati. A ja budala došó sam na vrat na nos — i istina je, diviti se moram — smějati se moram — dà, dà i smějati se! Ha, ha, ha, vaše tajne sobe zatvorene su — jedan oficir je kod vas — on si je klobuk i sablju odložio, da mu nepače — grom i pakao! Neka budem proklet, klanjati se pred tim klobukom, kao što su se jedanput švajcari pred Geslerovim šeširom klanjali, ako ovaj vaš ljubovni sastanak tako nepobunim, da ćete se pokajati, što ste po mene pisali. (*kuca na jedna vrata sa strane, najprè tiho, za tim gleda, da ih otvori.*) Da, da, zatvorena su. — Da počmem vikati? Ali ona bi moj glas spoznala. Ja joj želim iznenada pred oči stupiti, da vrěmena imala nebude, razabrati se. (*luče kroz ključanicu.*) Čini mi se kano da se něšto giba. (*kuca jače.*) K vragu, dulje već podněti nemogu. (*rukama po vratih lupa, i nogama po zemlji tuče.*) Ako mi skoro neotvori, razlupat ću joj vrata.

MILKA

(*iz nutri.*)

Bože moj, tko tako vani larma?

DRAGUTIN.

(*za se.*)

Aha, evo je. (*na glas proměnutim glasom.*) Nětko, koi s vašom milostju potrèbito govoriti ima.

MILKA.

Ja sad neimam vrěmena, dodjite drugi put.

DRAGUTIN.

Tako? Ona neima vrěmena? Prekrasno! — Drugi put da dodjem? Neću s města! (*na glas.*) Neka dostoje njih milost samo otvoriti, ta stvar se odvlačiti neda.

MILKA.

Ja nemogu sada otvoriti.

DRAGUTIN

(*koi se dulje uzdèržati nemože, svojim pravim glasom.*)

Pak zašto ne?

MILKA.

Dragutine, ta meni se čini zaisto, kao da ste vi to.

DRAGUTIN.

Pak ako bi bio?

MILKA.

Dobro došli dakle.

DRAGUTIN.

Ali otvorite jedanput.

MILKA.

To neide tako bèrzo.

DRAGUTIN

(*lupa nogama.*)

Pak zašto ne?

MILKA.

Ja tako pred vas stupiti nemogu.

DRAGUTIN

(*svedjer nemirnii.*)

Aj, bože moj, pak zašto ne?

MILKA.

Ta imajte samo jednu minutu potèrpljenje.

DRAGUTIN.

Niti sekunde dulje.

(*lupa nogama.*)

ČETVÉRTI PRIZOR.

Dragutin. Milka.

MILKA
(bèrzo izilazeć.)

Jeste li poludili?

DRAGUTIN.

Napokon! Milko!

MILKA.

Je l' to vladanje za ljubovnika? — U istinu ja bi se na vas sèrditi morala; ali — mi se nismo tako dugo vidili; vaš me pogled tako veselu čini — Dobro došli Dragutine, dobro došli — Nu — što znači to? Vi me ni za poljubac nemolite.

DRAGUTIN
(za se.)

Samo da nebi tako vragometno lěpa bila! To je za poluditi.

MILKA.

Šta vam fali?

DRAGUTIN.

Vi vidite, ja sam došó — na vašu zapověd — što sam najbèrže mogo — izprosio sam si dopuštenje —

MILKA.

Zar vam je žao što ste si ljubovcu posětili?

DRAGUTIN.

Nije — ali —

MILKA.

Vi ste dosta dugo vašeg kralja služili, sada morate u mojoj službi jednu probu položiti.

DRAGUTIN.

Samo nikakve probe potèrpljivnosti; jer ta je već sva izcèrpana.

MILKA.

Čija, po kom?

DRAGUTIN.

Smĕm li pitati, jeste li sada sami bili?

MILKA.

Sama? Da kako, ta moja su vrata zatvorena bila.

DRAGUTIN.

Da, zatvorena su bila, možebiti i zaključena.

MILKA.

Vi imate pravo.

DRAGUTIN:

(*uzme sa stola šešir i dèrži joj ga iz nenada pred očima.*)

Čij je to klobuk?

MILKA.

Ovaj klobuk — ha, ha, ha!

DRAGUTIN.

No smĕm li znati?

MILKA.

Zašto ne, to je klobuk jednog mladog oficira.

DRAGUTIN.

Da kako jednog oficira — to dobro vidim — a da je taj oficir mlad, to si lahko misliti mogu.

MILKA

(*za se.*)

Čekaj. Skuhat ću ti poparu.

DRAGUTIN.

Ali gdĕ je ovaj mladi oficir?

MILKA.

Gde je?

DRAGUTIN.

Dȧ, dȧ, valjda nije bez klobuka na sokak izišo.

MILKA.

On je još ovdi.

DRAGUTIN.

Gdĕ? gdĕ?

MILKA.

Ja se nadam Dragutine, da nemislite, da sam kadra moju věrnost skèršiti.

DRAGUTIN.

Vi ste ženska glava, a ženske glave sve su učiniti kadre. Na kratkom, ja hoću da znam, gdi je taj oficir.

MILKA.

Zašto?

DRAGUTIN.

Da mu vrat skèrham.

MILKA.

O, on će se već branit znati, ja se njega radi baš ni najmanje nebojim, i budući da sam vam prijateljica, svetujem vam, čuvajte se pred njim, nemojte ga razdražiti.

DRAGUTIN.

Napolje š njime.

MILKA.

On je bio u mojoj komori, kada ste kucali.

DRAGUTIN.

Zaista? — S vami zajedno zatvoren?

MILKA.

I zaključen.

DRAGUTIN.

Ta to je prekrasno!

MILKA.

Da, dragi moj Dragutine, on je uvěka samnom, kano da mi je sěna.

DRAGUTIN.

Tako?

MILKA.

Nemogu tajiti, da mi nije do njega.

DRAGUTIN.

Nemožete?

MILKA.

Ali ja vas ipak više ljubim nego njega.

DRAGUTIN.

Zaisto?

MILKA.

A věrujte mi, to će mnogo reći.

DRAGUTIN.

To mi jako laska.

MILKA.

Bože moj, ta vi si do kèrvi ustnice grizete. No dulje vas dražiti nesmèm.

DRAGUTIN.

Dražiti?

MILKA.

Prem da bi vaša sumnja zaslužila bila.

DRAGUTIN.

Sumnja? Ovaj klobuk — ova sablja —

MILKA.

Utěšite se, Dragutine, ja sam sama taj oficir.

DRAGUTIN.

Vi?

MILKA.

Pak budući da sam se sada baš preoblačila, zato sam zatvorila vrata.

DRAGUTIN.

Da vam věrujem?

MILKA.

Kako vam je volja.

DRAGUTIN.

Izjasnite mi —

MILKA.

Zaslužuje li vaša neuljudnost izjasnjenje?

DRAGUTIN.

Bože daj da ga zaslužio nisam.

MILKA.

Nu něka vam bude milost město pravde. Čujte me: Nije l' istina, da se već dugo ljubimo, i da oklevali nebi pred oltar stupiti, da bi nam se sa svešteničkim blagoslovom i svakidašnji hlebac poděliti mogo. Kad mi je bogat stric umro, ufali smo se, da ću za cělo petdeset hiljadah talirah naslědovati, i to bi se i dogodilo bilo, da nije testamenta ostavio.

DRAGUTIN.

Znam, on je čitav svoj imetak vašoj sestrični ostavio.

MILKA.

Ali to je maslo biio njezinoga lakomog muža, koi je město strica testament načinio, kada on više znao nije, što radi. Nu plodovah svojeg lupežtva nije do živio taj potišteni čověk; jer malo za tim umrė i on. Njegove udovice nisam nikad vidila bila, ali budući da je sinovka moje dobre pokojne majke, tako sam si ju dobru mislila, i ufala sam se, da će ona tako pravedna i veledušna biti, da mi moj dio dobrovoljno vrati tim više, čim mi je znato bilo, da joj je njezin pokojni tvėrdica neizměrni imetak ostavio. Ja sam joj dvaput pisala; ali pėrvi put sam ružan a drugi put nikakov odgovor dobila.

DRAGUTIN.

To bi vam ja napred bio kazati mogó.

MILKA.

Poznate li vi nju?

DRAGUTIN.

Ja nje nepoznam, ali znam kakovi su ljudi na tom světu.

MILKA.

Ja se obavěstim o njezinom značaju, čujem da je tašta, ponosita, dopadljiva i mužoželjna, i na to sam u tihoći zidala moju osnovu, za da zadobijem lukavštinom ono, što mi nepravednost uzkrati.

DRAGUTIN.

Nu? ta osnova?

MILKA.

Iz početka izabrala sam bila vas, da bi kod nje ljubovnika igrali; ali buduć da je moja sestrična još prilično lěpa, a ja slabosti mužkih glavah poznam, pomislila sam, da bi to ipak pogibelno biti moglo.

DRAGUTIN.

Vi se šalite.

MILKA.

I volila sam sama tu zadaću na se uzeti.

DRAGUTIN.

Vi sami?

MILKA.

Ta vi znate, da me je od někada još veselilo oděvati se u mužke haljine, i moje ćutljive prijateljice nemilice varati. Ja sam još imala jednu vojničku opravu od moga brata, koi je na polju česti pao, sa svim šta je k tomu trèba, tu sam si dala na moje tèlo predělati; uzajmila sam poštarskih konjah, i doněla sam moju cělu muževnost ovamo u mojem sanduku. Lako mi za rukom podje, s mojom sestričnom upoznati se; kao lajtnant Gromović dam joj se predočiti, predobim joj jurišem sèrce za tri dana, i imam sada čest njezinim zaručnikom biti, ali věnčani dan prije osvanuti neće, dok testament ona neuništi. Pači li vam ovaj klobuk jošte? Želite li viditi, kako izgledam, kao lajtnant Gromović?

(*metne šešir na glavu.*)

DRAGUTIN.

Hvala bogu, ja sam se bojó, da ste mi nevèrni postali, a vi ste samo poludili.

MILKA.

Da, ako za rukom nepodje, što sam poduzela, onda ću u vaših očiuh to biti, ali ako to za rukom podje, kako ćete me onda nazvati moj gospodine?

DRAGUTIN.

Ja dvojim da će to ikada za rukom poći. Pod kakvim povodom može lajtnant Gromović za gospodičnu Orlovićku pred svojom zaručnicom govoriti?

MILKA.

O, taj povod sam lahko našla. Ja sam joj kazala, da sam s njezinom sestričnom već zaručena, da bi njoj sàrce pući moglo, kad bi začula, da su me joj mogućnije dražesti gospoje Grahovićke nevěrnom učinile; da bi ona lahko misliti mogla, da za bogatstvom te ljubežljive gospoje težim; da tu sumnju moram na svaki način od sebe odrinuti, da čitav svět osvědočen biti mora, da ja lěpu Grahovićku samo nje radi ljubim; itd. k tomu još sam pridala, da je ona gospodični Orlovićki kakov takov nadoknadak ipak dužna, kada joj je tako nemilice njezinog zaručnika otela.

DRAGUTIN.

I vi se zaista laskate —

MILKA.

O ta stvar bi bila već odavna u redu da joj nije něki grof imenom Hotentotski, prije nego što se je sa mnom upoznala, jedno pismo izmamio, u kojem obećuje mu ona, da će za njeg poći. Taj grof je jedna naduta pedantička luda, koi premda bogat ipak je još tako lakom za novce, da se pod svu silu s dvě sto hiljadah talirah lěpe te udovice oženiti hoće. Tašta moja sestrična nije mogla zahtěvanju da groficom postane odoliti, i budući da joj onda jošte sèrce s lajtnantom Gromovićem skopčano nebijaše, obećala je grofu svetačno, da se obvezuje, ako od njezinog obećanja odstupi, grofu polovicu svog imetka odpustiti. Sad ćete dokučiti, da mojoj sestričnoj to prenaglo obećanje prije natrag pribaviti moram, nego što se nadati mogu, da ona testament uništi.

DRAGUTIN.

Kako što ste mi grofa opisali, to će vam težko za rukom poći.

MILKA.

Istina je, on je poněšto žilav; ali ja već imam ipak napolak čest njegovom zaručnicom biti.

DRAGUTIN.

Šta velite?

MILKA.

No, no, nemojte se zato odmah upaliti. Što sam inače čineća bila, za da mu onaj prokleti papir izmamim? Něšta koketerie ipak ćete mi dopustiti, dobre svèrhe radi.

DRAGUTIN.

Kó da bi ženske glave u koketerii prestati znale, kada je dosta. Imate li već taj papir?

MILKA.

Još ga neimam.

DRAGUTIN.

Tako? Pak zašto ga jošte neimate?

MILKA.

Aj valj da još nije u mene zadosta zaljubljen.

DRAGUTIN.

Tako? Pak kako ćete to učiniti, da se on u vas zadosta zaljubi.

MILKA.

Stante, stante, tu se na sva pitanja neodgovara. Dosta, ako mi je jedanput za rukom pošlo (*nakloni se*) jednog tako pametnog čověka podjarmiti, kako nebi s jednom ludom na kraj došla.

DRAGUTIN.

Ako mislite da će me to laskanje umiriti —

MILKA.

Zar ste nemiran?

DRAGUTIN.

Da kako! Taj poslědnji dio vaše osnove nedopada mi se ni najmanje. Vi ćete ga njegovati, oslobadjati, ili najposle još poljubiti; ah kada samo na to pomislim, izvan sebe bivam.

MILKA.

Sram vas bilo, Dragutine, nisam li uvěk poštena děvojka bila i u istih naručajih moga ljubovnika?

DRAGUTIN.

O, da to ste vi bili, ali prilika radja tatah, i nije dobro vraga na duvar malati.

MILKA.

Ja sam znala, da će vaša prokleta ljubomornost odmah zakipiti, i zato je bilo uprav pametno od mene da sam vas ovamo pozvala. O, ja bi i bez vas taj posó izvèršiti mogla; ali meni je baš u pravi čas na pamet došlo, da bi mi vi, ako tog grofa sami viděli, i svědok mog pretvornog podstupanja nebi bili, u našem pobožnom braku mnogu zlu uru toga radi još pripraviti mogli. Zato moj lěpi gospodine, vi ćete tako dobri biti několiko danah ili može biti samo danas, mog slugu igrati.

DRAGUTIN.

Vašeg slugu?

MILKA.

Vidi li vam se sramotno, vašu ljubovcu několiko danah poslužiti.

DRAGUTIN.

To ne — ali —

MILKA.

Neću li zatim ja žvakati morati kroz čitav moj život onu pričicu: »*i on da je tvoj gospodin.*«

DRAGUTIN.

Sa svim dobro, ali —

MILKA.

U kratkom, to je jedíno srědstvo, da vas svědokom mojih poduzetjah učinim. Počekajte me jedan časak:

(*otèrči u komoru.*)

DRAGUTIN

(*sám.*)

Ja sam pogodjen za pèrvog ljubovnika, pak sad moram slugu predstavljati.

MILKA

(*vrati se s jednom livreom.*)

Vidite li ovdě livreu? Ona je puna ukusa, i stojat će vam prekrasno. (*ona mu poda livreu, i porine ga u komoru.*) Obucite se odmah.

DRAGUTIN.

Dakle vi zaistinu hoćete —

MILKA.

Ja hoću, ja zapovědam! Preobraženja su današnji dan něšto sa svim običnoga; mnogi sluga je već gospodinom postao, zašto dakle da nepostane jedan put i gospodin koi slugom? Bèrzo! to je ura, u kojoj mi grof običaje ašikovati. Meni se skoro čini, kó da ga po stubah penjati se čujem.

DRAGUTIN

(*izilazeći.*)

No, ta ja sam već gotov.

MILKA.

Klobuk i sablju neka bacimo takodjer u komoru. (*tako se učini.*) On mora misliti, da mi polubrata kod kuće neima.

DRAGUTIN.

Ali ako vam ljubežljivih stvarih kazao bude; onda ću ga kroz vrata baciti.

MILKA.

Tiho — pogledajte ga samo prije.

DRAGUTIN.

Aj on je ipak i ostaje uvěk mužka glava.

PETI PRIZOR.

Grof Hotentotski i predjašnji.

MILKA

(*koja se dèrži, kao da nevidi ulazećeg.*)

Nada svim prijatelju, ako nećeš službe da izgubiš, budi zamučljiv, i čuvaj se pred mojim polubratom.

DRAGUTIN.

Dobro milostivna gospodično.

MILKA.

Viditi ćeš da visokorodni gospodin grof Hotentotski više putah ovamo ulazi i izilazi, o tome nesmě moj polubrat za sada ništa saznati.

DRAGUTIN.

Dobro milostiva gospodično.

MILKA.

Ah, vi ovdi, gospodine grofe. Znam da niste posluškivali.

GROF.

Jedan grof posluškivati! Što mislite? Posluškivati je prosta stvar. Ja-sam samo slučajno čuo, da ste prama meni i u mojoj nenazočnosti pravedna.

MILKA.

(*uzdahne.*)

Ah može biti i odviš, nego što zaslužujete.

DRAGUTIN

(*njoj u uho.*)

Ovaj uzdisaj bio je odviš.

GROF.

Šta vam u uho šušti taj prostak?

MILKA.

Tog slugu sam stopram primila, i on je něšto budalast jošte, ali inače poštena koža, kao što Němci kažu.

DRAGUTIN.

Sluga sam ponizan.

GROF.

Dà, dà; Němci imaju pravo, jer kod ljudih te vèrsti običajno stanuje poštenje samo u koži.

DRAGUTIN.

Zato se i veli o siromaku, koi istinu govori: da ga koža sèrbi.

GROF.

Gle, gle, ta stvar se usudjuje još s nami govoriti.

MILKA.

Prijatelju nemoj biti odviš preuzetan.

GROF.

Pak jezik za zube.

DRAGUTIN.

Ja bi ipak mislio —

GROF.

Vidiš ti njega, on se još i misliti usudjuje. Ljudi tvog stališa nesměju misliti, zapameti si to.

MILKA.

I šuti u budućnost.

GROF.

Najbolje bi bilo moja lěpa gospodično, da bi vi tom prostaku zapovědili, da izide, dok ja kod vas uzbudem.

DRAGUTIN

(*za se.*)

To mi je još falilo.

GROF.

Nam svědoka naše nježnosti netrěba.

DRAGUTIN

(*za se.*)

Tako?

MILKA.

Izidi prijatelju i počekaj pred vratih, dok te zazovem.

DRAGUTIN.

Oprostite —

GROF.

Duše mi, čini mi se, on se tjak oponuje.

MILKA.

Hoćeš li iziti?

DRAGUTIN.

Vaša milost zapovědali su mi, da ih samu neostavim.

MILKA.

Ta ti vidiš, da ja sama nisam.

DRAGUTIN.

Da, to vidim.

MILKA.

No, dakle odlazi.

GROF.

Marš.

DRAGUTIN

(*tiho spregutanim gnjevom.*)

Milko.

MILKA.

Ja neću ništa da čujem, na polje.

DRAGUTIN

(*u odlazku za se.*)

To je prokleta situacia.

ŠESTI PRIZOR.

Predjašnji (izvan) Dragutina.

GROF.

Vi ste se sěgurno, koi put zaboravili, i koju rěč s njim pregovorili.

MILKA.

To može lahko biti.

GROF.

Sa slugami se nikad razgovarati netrěba.

MILKA.

Običavate li vi vaše zapovědi znamenjem davati?

GROF.

Dakako. Ja pèrstom naznačujem, ja namigujem očima, ja tučem nogama, ja žviždam ustama, ali ja negovorim nikada.

MILKA.

Vi ste priměr plemenite reprezentacie.

GROF.

Ja sam grof od starog plemena Hotentotskog, i to nezaboravljam nikada. Sve moje želje i sva moja nagnutja podložna su mojoj grofosti, kano što se pristoji. Na priměr mislite li vi, da bi ja tako mahnito u vas zaljubljen biti mogó, da niste potomak starog plemena od Orlovićah?

MILKA.

Dakle ovo malo lěpote i pameti što imam, to kod vas ništa neznači?

GROF.

Aj, tko to kaže? To mnogo znači, ta to me je tako očaralo, da sam jučer za fèrtalj ure poslě zaspao, nego što mi je običaj. Ali ako nebi bili od dobrog plemstva, onda bi ja moju ljubav stisnuo, i zažnirao, kano kinezkinje svoje noge, da nerastu.

MILKA.

Nakoliko dosětljive prispodobe!

GROF.

Nije l' istina?

MILKA.

Vi dojduća pokolenja plěnite.

GROF.

Kako to?

MILKA.

Jerbo vaših mislih ne napisujete.

GROF.

He, he, ja ne pišem rado.

MILKA.

Žalibože i ja jedno samo pismence od vas imam.

GROF.

Pèrvo izjasnjenje moje ljubavi, nije li?

MILKA.

Ja ga čuvam, kao svetinju; premda se bojati moram, da ste samo iz dugog časa siromaškoj děvojci glavu pobunili.

GROF.

Je l' pobunjena ta lěpa glavica, je li?

MILKA.

Sram vas bilo, gospodine grofe, to nije plemenito.

GROF.

Izgubio jednu gredu iz mojega gèrba, ako vas zaisto neljubim.

MILKA.

Pak ipak jošte niste gospoji Grahovićki ono njezino pismeno obećanje povratili.

GROF.

Ta žena ima novacah, mnogo novacah.

MILKA.

Kao da ste vi opet siromah.

GROF.

To baš nisam. Ali tko je visokorodjen, on mora i visoko živiti.

MILKA.

Ta vi možete u slučaju nuždě i dugovah praviti.

GROF.

O to i pravim. Dèržite li me za kadra, da krajača ili čižmara plaćam? Ne, ja sam svemu světu dužan, kako se mojem stališu pristoji, ali vi poznate ljudinstvo, ti prostaci mi više nećeju posudjivati.

MILKA.

Pak kako možete vašu dragocěnu ruku bez vašeg dragocěnog sèrca pokloniti?

GROF.

Ja imam jednu osnovicu.

MILKA.

Govorite.

GROF.

Ja ću u Tursku otići, učiniti ću, kao što je Boneval učinio, postat ću pašom od trih konjskih repovah i tako ću moći više ženah uzeti.

MILKA.

Kako gospodine?

GROF.

Gospoja Grahovićka kupit će si svojimi novci město u mcm haremu, ali vi ćete uvěk moja ljubimica ostati.

MILKA.

Ne, gospodine grofe, vi neznate šta ja za vas ćutim, ako misliti možete, da bi ja vaše sèrce s drúgom děliti mogla.

GROF.

Dobro dětešce! žao mi ju je.

MILKA.

Pak ako bi samo novacah falilo — ta i ja sam bogata.

GROF.

Zaista?

MILKA.

Ili ću barem biti.

GROF.

Vi ćete biti? Kako to?

MILKA.

U pèrvom boju izgubiti će moj polubrat glavu, onda ću ja biti jedina baštinica!

GROF.

Njegova? ta i on je jedan *pauvre diable.*

MILKA.

Ali moj stric je bogat, koi vodenu bolest ima, i koi je čitav svoj život zlatenicu imao.

GROF.

Plemenita bolest.

MILKA.

Pomislite takodjer, da je moj polubrat u vašu lěpu udovicu zaljubljen, i da se je zakleo vrat vam skèrhati.

GROF.

Ta vi ste mi malo prije obećali, da će glavu izgubiti.

MILKA.

Dojduće lěto. Do onda može se mnogi vrat skèrhati. Jao meni, da za život moga ljubljenog grofa dèrhtati moram.

GROF.

Da bi samo vodena bolest vašeg strica bèrzo naprědovala.

MILKA.

Nebrinite se o tom, njegov doktor je homeopat.

GROF.

Ako je tomu tako — onda neimamo više dugo na naslědstvo čekati. Lěpa gospodično. *(primi joj ruku, poljubi i gladi ju.)* Kako je to mila capica — a ako si ju još sa svim pozlatjenu pomislim.

ŠESTI PRIZOR.

Dragutin Predjašnji.

DRAGUTIN

(razdruži ih, s glavom nasèrnjujuć medju njih.)

Oprostite, dolazim da vam jednu nesrěću navěstim.

GROF.

Prokleti prostak — baš u najsladje vrěme.

MILKA.

Kakva je to nesrěća?

DRAGUTIN

(polagano.)

Milko, ja se nemogu dulje uzdèržati, odaljite se. *(na glas,)* Vaš Bidor si je nogu slomio.

MILKA
(*nusladjujući se nad njegvim nemirom.*)

Daj ga dakle vračiti.

DRAGUTIN
(*uvěk sèrditie.*)

Ali on se je nogom u vašu maramu od čipkah zamotao, i razdro ju je na hiljadu komadah.

MILKA.

Odnesi dakle maramu mojoj mašadmodici neka ju popravi.

DRAGUTIN.

Dobro, ali pri toj prilici obali se svěća i postěljni zastori začmu goriti.

MILKA.

Donesi vode iz bunara.

DRAGUTIN
(*na tiho.*)

Hoćete li pod svu silu, svaki plamen da ugasite?

MILKA
(*za se*).

Dulje ga nesměm mučiti, inače će se izdati. (*na glas.*) Nu, nu, ja ću već doći. A vi ljubezni moj grofe morate me i onako sada ostaviti, jer ja očekujem mog polubrata svaki trenutak, a kako vi sada zajedno stojite —

GROF
(*sa svim nježno.*)

Kad ćemo se opet viditi?

MILKA.

Ah — okolo četiri sata poslě pódne, neće moga polubrata kod kuće biti. Ali, gospodine grofe, ako ono kobno pismo nepovratite, to će naš poslědnji sastanak biti, jer moje poštenje — moja nevinost — moje sèrce — ja si uvěk strělu dublje u sèrce rivam — Ne, volim da vas nikada više nevidim, nego da još dulje ovaj sladak otrov sisam, i polagahno venem — okrutniče!

(*ode.*).

GROF

(*koji nije opazio da je otišla.*)

Okrutniče? ne, ja nisam okrutnik. i neka vam ovaj zagèrljaj dokaže —

(*bèrzo se okrene, zagèrli Dragutina, skoči na trag, mèri ga velikim pogledom, čisti si opravu, gdi ga je Dragutin dotaknuo, i rukom maše, da se Dragtin odalji*)

DRAGUTIN

(*nakloni se duboko, i za Milkom ode.*)

OSMI PRIZOR.

GROF (*sám.*)

Jao meni, ja sam prostaka zagàrlio! Kad sam pred deset godinah u vodu bio pao, i moj me je sluga s pogibelju svog života izvukó, onda sam mu pružio ruku, da mi ju poljubi; ali zagèrlio ga nisam. Bože sačuvaj! O ljubavi, ljubavi, kako zaslěpljuješ ti više putah i iste grofe!

(*ode.*)

DEVETI PRIZOR.

(Soba gospoje Grahovičke.)

GOSPOJA GRAHOVIĆKA

(*sama pri toaleti.*)

U istinu dokučiti nije moguće, kako se dugo konserviram. Tko bi me za stariu od dvadeset godinah dèržo? Gibi? Da, tih imam, ali kakovi su to Gibi? to su postělje, u kojih bogovi od ljubavi počivaju. Lice bez giba je tabak artie, na kojem ništa napisano nestoji; a samo pismo daje artii vrědnost. Ovi tri paralelni gibi na čelu naznačuju veličanstvenu zbiljnost, ali koju umiljati oganj očiuh blaži. Gibi uz očnih ćoškovih nalik su potezom lěpo našaranog karamfila. Gibi na licah samo su produžene jamice lěpote. Ne, ogledalo mi ne laska, jer nisam li u lětu moga života — u mojoj četèrdesetoj godini — dubljih utisakah na mužka sèrca učinila, nego li kad sam još děte od dvadeset godinah bila? Neuzdiše li čak jedan grof za mnom? a nisam li onog malog vetrogonju Gromovića za uvěk podjarmila?

DESETI PRIZOR.

(*Grof Hotentotski. Gospoja Grahovićka.*)

GROF.

Je li gospoja od Grahović vidljiva za plemenitog grofa Hotentotskoga?'

GRAHOVIĆKA.

Dobro mi došó. Ali gdi je on bio? Gdi je kasnio? Već pred fèrtalj ure vidila sam vas u kuću ući? Neću se nadati, da ste tako dugo kod moje sobarice bili.

GROF.

Nakoliko je ta sumnja prosta! Grof i sobarica?

GRAHOVIĆKA.

Nu, nu, kod lěpih děvojakah i najstarii plemići nepitaju za praotce.

GROF.

Ne, ja sam slučajno opazio, da je vaša dvorana u kojoj se ruča otvorena, stupih u nutra i divih se.

GRAHOVIĆKA.

A vi govorite o mom kipu, koi je od jučer tamo oběšen? kako laskati znate! Mislite li da mi je nalik?

GROF.

Oprostite vaš kip? Ja ga nisam opazio.

GRAHOVIĆKA.

Ne? Šta ste dakle opazili?

GROF.

Prekrasnu novu srebèrninu, istina je, poněšto je neotesano izradjena, ali je mnogobrojna i težka. Tako mi poštenja ja mislim, vi bi ju na centove vagati mogli.

GRAHOVIĆKA

(*uvrědjena.*)

O da!

GROF.

Ako na ovoj srebèrnini moj gèrb pomislim —

GRAHOVIĆKA.

Nećete li taj gèrb i na krajih od mojih maramah vesti dati?

GROF.

Bio proklet u nebeskom kraljestvu s čismarom iz jedne molitvene knjižice pěvati, ako vas nedèržim za najplemenitiu udovicu u čitavom carstvu.

GRAHOVIĆKA.

Moja srebèrnina vas je uzhitila.

GROF.

Neću tajiti, kada se moje gospodsko sèrce koi put u kakovu pobludu zaplete, da bi takov pogled uvěk u stališu bio na pravu ga stazu natrag dovesti.

GRAHOVIĆKA.

Veoma laskateljno.

GROF.

Na laskanje se onaj mladi lajtnant valjda bolje razumě nego ja — ali jedan tako siromaški djavo — jedan tako gó děčak —

GRAHOVIĆKA.

On je siromah to je istina, ali sèrce mu je veoma plemenito.

GROF.

Plemenito? Ja bi se okladio, da nije u petnaestom stolětju još nikakvoga Gromovića bilo.

GRAHOVIĆKA.

On se stara uvěk, da me nagovori, da naslědstvo moga strica s mojom sestričnom razdělim. Nije li to velikodušno?

GROF.

To je prokleta velikodušnost, koja ga niti mangure nestoji.

GRAHOVIĆKA.

Oprostite mi, ako bi se kada odvažití mogla, da izpunim njegove vatrene želje, onda bi ga ona ipak pedeset hiljadah talirah koštala.

GROF.

Stante, stante milostiva gospoje, bile njegove želje vatrene ili vodene, vi ih ipak izpuniti nesměte.

GRAHOVIĆKA.

Pak zašto ne?

GROF.

Zašto leži u mom grofovskom arkivu.

GRAHOVIĆKA.

Ah, vi mislite na ono pismeno obećanje. Nu, ja ga još natrag nisam zahtěvala, ali ako bi htěla — ako nebi nikakvog nagnutja više imala da ga izpunim — nedvojim ni najmanje, da bi mi ga gospodin grof vratio.

GROF.

Podnipošto gospojo, tako budalast neće biti grof.

GRAHOVIĆKA.

Ako bi pako kazala: gospodine grofe, ja vas neljubim?

GROF.

Onda bi medju pèrstak Contenanca uzeo.

(*šnofa.*)

GRAHOVIĆKA.

A kada bi k tomu još pridala: Lajtnant Gromović posěduje moje sèrce.

GROF.

Onda bi ja pitao: gdi, gdi mu je? u njegovih sobstvenih pèrsih? ha, onda bi mu ga moj plemeniti mač iz pèrsiuh izčupó! toj větrogonji, toj ludi, toj strašivici, toj medenoj ludki.

JEDANAESTI PRIZOR.

Milka (kao husarski oficir) Predjašnji.

MILKA

(*koja je pri poslědnjem govoru u nutra stupila.*)

Aj, o komu govorite vi gospodine grofe?

GROF

(*jako uplašen.*)

Ja — ja govorim — o — o —

GRAHOVIĆKA.

Ha! Ha! Ha! O vami gospodine lajtnante.

MILKA.

Grom i pakó! Zato ću mu odmah sdrobiti njegove šuplje kosti, i skosati ga na parčeta.

(*maže si bèrke.*)

GROF.

Nu, nu, ja nisam baš o vami govorio —

MILKA.

Nego o komu?

GROF.

Govor je bio — govor je bio — o jednom romanu —

MILKA.

Od koga je taj roman?

GROF.

Od — od grofa Büfona.

MILKA.

Tako? dakle vi i čitate koi put?

GROF.

Ako je spisatelj od dobrog roda, zašto ne?

MILKA.

Lěpa udovice — a znate li da je malo falilo da vas malo prije nisam pokrao?

GROF

(*za se.*)

Krasti — pfui -- da bi barem plenjenje bilo.

GRAHOVIĆKA.

Ugursuze, ja se bojim, da ste mi već mnogo toga ukrali.

MILKA.

Vaša soba, gdi se ruča, stojala je otvorena, opazim vaš kip, stupim u nutra, i někakva želja me popadne skinuti ga sa duvara i š njim poběći.

GRAHOVIĆKA.

Niste li nove srebèrnine opazili?

MILKA.

Nisam; šta na me vaša srebèrnina spada!

GRAHOVIĆKA

(*kašlje.*)

Gospodine grofe —

MILKA.

Zlata od vas tražim, suvog zlata.

GROF

(*kašlje.*)

Milostiva gospojo —

MILKA.

Ali samo malo, samo toliko, koliko je potrěbno za dva pèrstena.

GRAHOVIĆKA

(*kašlje.*)

Gospodine Grofe —

MILKA.

Istina je i vaše bogatstvo napreziram.

GROF

(*kašlje.*)

Milostiva gospojo —

MILKA.

Ali ako bi i tako siromašni bili, kao što je jedan miš u oplenjenom magazinu —

GRAHOVIĆKA

(*kašlje.*)

Gospodine grofe — (*za se.*) On je neizrečeno ljubežljiv.

MILKA.

O da mi je bilo do bogatstva, to bi ja više nego dvadeset putah već steći mogo, samo da sam htio.

GROF.

Zaista?

MILKA.

Kad sam u poslědnjem ratu tri husarske regimente komandiro —

GROF.

Tri regimente — jedan latjnant.

MILKA.

Da, drugi su oficiri svi pali bili.

GRAHOVIĆKA.

Pripovědajte, ja to rado slušam.

MILKA.

Nu, mi smo onda jurišali na tvèrdju *kamenjak.*

GROF.

S husari, he, he, he!

MILKA.

Da, da, s husari. Mi dojezdimo do grabe, koja je na srěću suha bila; u toj grabi ostavimo naše konje na paši, i počmemo se na bedeme kano mačke penjati.

GRAHOVIĆKA.

Bravo, bravo!

GROF.

Nisu li gospodin lajtnant nikakve rane dobili?

MILKA.

Jednu nogu sam samo izgubio, ali na srěću našli su ju drugi dan na putu i regementski kirurg prilěpio mi ju je opet tako prikladno, da sam već za četiri nedělje danah kolo voditi mogo.

GROF

(*za se.*)

Laži, kako ti drago —

MILKA.

Onda je samo od mene zavisilo, više miliunah harača izpisati; ali pet sto lěpih děvojakah i sedam sto lěpih ženah klečalo je na pijaci preda mnom, suze su tekle kao kiša, kad oblak pukne, to me gane, i ja sam im sve poklonio.

GRAHOVIĆKA.

Jako velikodušno!

MILKA.

Drugi put opet nadodjem s dvanaest momakah na čitavu avantgardu, dam polovicu izsěći, druge u vodu natěrati, i tako osvojim bojnu kasu, u kojoj se je miliun dukatah našo; a pri cěloj toj borbi nisam više izgubio nego dvě husarske kape.

GRAHOVIĆKA.

A šta ste učinili s onim miliunom dukatah.

MILKA.

Poklonio sam ga onim dvim husarom, koji su svoje kape izgubili.

GROF

(*pośpotno.*)

Aj, aj, to je bilo ipak malo preveć.

MILKA.

Za vas može biti, ali ne za mene, ja prezirem novce. (*s gospojom Grahovičkom koketirajući.*) Ljubav, ljubav! ja samo za njom težim!

GRAHOVIĆKA

(*za se.*)

Sladki mladiću!

GROF

(*za se.*)

On je vragometno nalik na svoju polusestru, kad tako s očima žmiri.

MILKA.

Jeste me razuměli lěpa udovice?

GRAHOVIĆKA.

Ugursuze, da bi vam věrovati mogla —

MILKA.

Meni nevěrovati, meni!

GRAHOVIĆKA.

Vi ste još vragometno mlad.

MILKA.

Ja sam ipak danas starii nego što sam jučer bio, a izvan toga ja sam tako pošten, i razuman, kao svaki meštar od slobodnih zidarah.

GRAHOVIĆKA.

Dà, ako bi o tom dokazah imala —

MILKA.

Pitajte samo moju polusestru, ona me drugač nezove nego: *Kato od Utike.*

GRAHOVIĆKA.

Zašto nedovedete tu polusestru nikada k meni?

MILKA.

Ah, ona je jedna guskica, ja nedopuštam da ju itko vidi.

GROF

(*za se.*)

Hi, hi, hi! Ja ju svaki dan vidim.

MILKA.

Ja ju zatvorim, kad god izlazim.

GROF

(*za se.*)

Meni su sva vrata otvorena.

GRAHOVIĆKA.

Aj, zašto to činite?

MILKA.

Vam mogu kazati — Ona je poněšto zaljubljene naravi.

GROF

(*za se.*)

Dà, dà, to je istina.

MILKA.

Ona se je ovdě u někog čověka zaljubila, kojega mi jošte imenovati neće.

GROF

(*za se.*)

Mi poznamo tog čověka.

MILKA.

Ako ga saznam, vrag će ga uzeti.

GROF

(*za se.*)

Oho!

GRAHOVIĆKA.

Ali ako je jedan pošten čověk, koi ju hoće uzeti. —

MILKA.

To je sve jedno, Ja sam ju jednom od drugovah mojih obećao. Ta děvojka će jedanput vragometno bogata postati. Ona će skoro svoga strica naslědovati, koi već dugo vodenu bolest ima —

GROF
(*za se.*)

Dakle je ipak istina.

MILKA.

Ali sada opet govorimo o prokletom novcu. Ja mislim u istinu, da nazočnost grofa našu zabavu tako prozaičkom čini. Hodite u komoru lěpa udovice, ja ću vam čitati.

GRAHOVIĆKA.

Ako je ta zabava gospodinu grofu povoljna.

MILKA.

Mi ćemo Oberona čitati, a pisac te knjige jest samo purgarskoga roda.

GROF.

Tako neću vam na putu biti. (*polahko gospoji*) Ali pazite na se milostiva gospoje, ja vas opominjem. Gospoda husarski oficiri vragometni su čitaoci.

(*ode.*)

DVANAESTI PRIZOR.

Gospoja Grahovićka Milka.

MILKA.

Šta vam je ova vlasulja u uhȏ šušnula?

GRAHOVIĆKA.

On vas za pogibelnog dèrži.

MILKA.

Ja pogibelan! Istina je, bilo je vrěme, kada sam to mislio, ali odkad vas okrutnice poznam —

GRAHOVIĆKA.

Todore — vi me okrutnicom nazivate?

MILKA.

Vas je lavica dojila; kako bi inače pustiti mogli, da jedan siromaški mladić tako čezne, (*plače*) kog će ljubav još ubiti.

GRAHOVIĆKA.

Todore, meni se čini vi plačete!

MILKA.

Istina je, plakati se nepristoji onom, koi bèrkovah nosi — ali ja se sàm više nepoznam — ja sam kroz ljubav tako ženski postao — u toj husarskoj uniformi čini mi se, kao da sam preobučena děvojka. Ali ne, ne, ja ću se razabrati, i ako vašeg sèrca ganuti nemogu, (*spukne sablju*) tako neka neštedi ta sablja nit mog života.

GRAHOVIĆKA.

Gromoviću! za ime božje! da, da, ja vas ljubim! Priskèrbite mi moju bračnu obruku od grofa natrag, i ja sam vaša.

MILKA.

Ha šta čujem? a. siromaška ostavljena sestričua? —

GRAHOVIĆKA.

Dobit će sve, šta god hoćete — dodjite u moju komoru, da mi čitate. Da, ja se ćutim tako ganuta — vi mi morate čitati.

MILKA.

Iz sèrca rado. Samo oprostite mi, ako nebudem najbolje deklamirao.

(*otidu oba u komoru.*)

(Zastor padne.)

DRUGI ČIN.

(Milkina soba. Medju pokućstvom nalazi se jedna velika stolica. Na někojih od ostalih stolicah leže ženske oprave.)

PÈRVI PRIZOR.

MILKA (*kao děvojka*) DRAGUTIN (*u livreu.*)

DRAGUTIN.

Ja vam moram kazati, draga Milko, kao god što rado nosim vaše okove, da tako isto mèrzim na ovu livreu.

MILKA.

Potèrpljenje; večeras još ufam se moj cilj dokučiti.

DRAGUTIN.

Vi ste me pustili čitavu uru u prednjoj sobi gospoje Grahovićke zěvati.

MILKA.

O věrujte mi u prednjih sobah neide slugam baš najgore, tamo se moraju više putah sasvim drugi ljudi pred njima klanjati.

DRAGUTIN.

Da mi je samo ta umětnost poznata, nebi nam sada trěbalo naslědstva lukavštinom tražiti.

MILKA.

Ali zločestu umětnost vi iz temelja poznate sobaricami ašikovati.

DRAGUTIN.

Tko? ja?

MILKA.

Nisam li vas našla lěpi moj gospodine, kako ste baš onu lěpu děvojku u debele obraze štipali?

DRAGUTIN.

Iz dugog časa.

MILKA.

Da, da, takvi su muškarci; uvěk imaju povod k nevěri, ta bilo to baš samo iz dugog časa.

DRAGUTIN.

Ja vam se zaklinjem —

MILKA.

Tiho, tiho! Ja neću tako budalasta biti, da si lěpih službinjah dèržim, jer jedino srědstvo od posèrtjavanja zadèržati vas jest: ako vam se svaki gladak kamenčić sputa odrine. Moja lěpa udovica tako je od lajtnanta Gromovića začarana, da se je odlučila, još večeras testament uništiti i to *coram notario* kao što mi juriste kažemo. Razumě se, da se prije bračno obećanje u njezinih rukah nalaziti mora.

DRAGUTIN.

Pred jednim notarom? Draga Milko, to neće ići.

MILKA.

Zašto ne?

DRAGUTIN.

Jer će svaki notar tegobah praviti. Milostiva gospoja, kazati će svaki, mora prije dozvoljenje njezinoga kuratora doněti, i više tim sličnih formalitetah,

MILKA.

I zato je već skèrbljeno. Moj notar neće ni najmanjih tegobah praviti; jer čověk, kog sam našla da tu prěštimanu osobu predstavi, to ste vi.

DRAGUTIN.

Ja?

MILKA.

Da, moj lěpi gospodine. Ta vi ste se tužili, što sluge predstavljati morate, ja vas uzvišujem od sluge do notara. Službena oprava i paroka već su ovdi, a to je kako vam je znato, glavna stvar. Ja sam několiko sobah uzajmila u ulici svetog Lovre broja 10, u tretjem katu, Tamo vrěba već vaš Kašpar kao pisar, i od mene je već podučen, što činiti mora. On će stranske primati, i — u

potèrpljenju ih malko podučavati, dok se gospodin notar nebudu pokazati dostojali.

DRAGUTIN.

Šta ćete još iz mene učiniti?

MILKA.

Najposlě mog muža, i kad to jedan put budete, dajem vam moju rěč, da neću ništa više iz vas učiniti: sad se nosite k naznačenom městu.

DRAGUTIN.

A vi?

MILKA.

Ja očekujem gospodina grofa, da poslědnji juriš na njegovo sèrce započmem.

DRAGUTIN.

Tako? I vi hoćete š njim da budete sa svim sama?

MILKA.

Sa svim sama.

DRAGUTIN.

Pak zato me odpravljate?

MILKA.

Ta budite jedanput pametan.

DRAGUTIN.

Ne, ne, ja sam zaljubljen, pak slěditeljno bezpametan. U kratkom, ja vas neću š njim samu ostaviti.

MILKA.

Vi ćete učiniti, da ladja naših ufanjah pred lukom propadne.

DRAGUTIN.

Imajte pomilovanje, dopustite mi barem, da budem blizu, inače ću od ljubomorstva umrěti.

MILKA.

Nu, u ime božje!

DRAGUTIN.

Ali on mora mučen biti, to vam kažem, smèrtnim znojem morat će svoju srěću platiti.

MILKA.

Tiho, on dolazi.

DRUGI PRIZOR.

Grof. Predjašnji.

GROF.

Evo me mila moja gospodično, evo zaljubljenoga grofa s tělom i gèrbom.

MILKA.

Ja bi volěla, s tělom i dušom.

GROF.

Duša, ili gèrb, to na jedno izlazi. Vaš grubi polubrat znam da nije kod kuće.

MILKA.

On je izišò da si dvě pištole kupi.

GROF.

Pištole? Čemu?

MILKA.

On se hoće u strěljanju podučavati. On je izvèrstni strělac. Skoro će vas moliti, da bi dobrotu imali medju palcem i pèrvim pèrstom jedan dukat dèržati; on vam hoće na dvadeset korakah tog dukata izbiti, bez da dotakne tane vaš pèrst.

GROF.

Oprostite, taj prokleti eksperimenat može s kim mu je drago poduzeti, samo sa mnom ne; ja njegov budala nisam — i ako bi znao — *(ogledava se strašivo.)*

MILKA.

Umirite se, on neće tako bèrzo kući doći.

GROF.

Nebi li mogo taj dečko medju tim na straži stajati?

MILKA.

Zašto ne. (*Dragutinu*) Izidi pred vrata i pazi, da nas brat moj nezateče.

DRAGUTIN.

Ja da stražim, kada se milostiva gospodična sama sa svojim ljubovnikom nalazi?

GROF.

Dà, dà, nečuješ li?

DRAGUTIN.

Mislim da je k tomu još prerano.

MILKA.

Učini to sada, prijatelju, pak ću te u budućnost od tog dispenzirati.

GROF.

No, bez okolnostih, marš.

DRAGUTIN.

Čekaj, ja ću ti taj Rendezvous zasoliti.

(ode.)

TRETJI PRIZOR.

Milka, grof Hotentotski.

GROF.

Na moje poštenje, lěpa gospodično, lice toga ugursuza podněti nemogu, poniznost, koja se takovim ljudem pristoji, fali mu sa svim. Na dan našeg věnčanja molit ću, da mi tu ljubav izkažete, i tog čověka odtěrate.

MILKA

(koketirajući.)

Na dan mog věnčanja, hoće li ikada taj dan osvanuti?

GROF

(za se.)

Nu, to je bio pogled! taj se je duboko upilio u grofovsko sèrce. *(glasno.)* Da, golubice, s vrěmenom se cvětje bere.

MILKA.

To je budalasta pričica, jer svrěmenom cvětje vene, a kada jedan put povene, nitko ga više neće.

GROF.

Aj, duše mi, vi imate pravo. Na to nisam nikada ni pomislio bio.

MILKA.

Dakle gospodine grofe, cvětje se bere, kada cvěta, a meni se vidi, da ja sada cvětam.

GROF.

Ali tèrnje? kako je s tèrnjem?

MILKA.

Nadam se, da ne govorite o meni, nego o mom polubratu?

GROF.

Negovorim samo o vašem strělcu polubratu, nego takodjer o novcih gospoje Grahovićke, koje na oltaru ljubavi žertvovati moram.

MILKA

(*gladeći ga.*)

Vi ćete na suprot tu ručicu dobiti.

GROF.

Da, to je prekrasna capica, ali prazna.

MILKA.

Pomislite samo na mog strica, koi vodenu bolest ima.

GROF.

Da su moje misli smèrtonosne strěle, on bi već dugo u grobu ležao.

MILKA.

Mi smo i bez tog naslědstva dosta bogati.

GROF.

Dosta? vi me plašite! Čověk osobito visokorodni čověk neima nikada dosta.

MILKA

(*plače.*)

Ja vidim, da vam nije do istine.

GROF.

Aj nemoj plakati.

MILKA

(*jecajući.*)

Ja nesrětna děvojka; zašto sam morala toga čověka viditi, toga grofa, kojega slika na viteze někadaš-

njih vrěmenah, a duh na pametne stanovnike Beocie opominje, i kojega pleme još pred potopom blagorodno biaše.

GROF.

Sve to nije moja krivnja; čověk se tako rodi, bez da zna zašto.

MILKA.

Da, okrutniče, ti si se rodio na moju muku! zabadava traži moje sèrce, da se od tebe odtèrgne! dèrhće, u kèrvi se valja — poginut će!

GROF
(*za se.*)

Siroto děte!

MILKA.

O da me skoro smèrt izbavi, i ti se okrutniče smojim sastaneš sprovodom, i kada opaziš na mom grobu visokoblagorodni gèrb Orlovićki, da ti onda savěst zagèrmi: *Ja sam ju ubio.*

GROF
(*stane plakati.*)

Stante, najlěpša gospodično, ta ja nisam iz živca kamena.

MILKA.

Kako mi biva — jel to nesvěst — ili željna smèrt?
(*u naručje mu pade.*)

GROF.

Bože sačuvaj! Dulje se ne može junačka grud suprotiviti. Takova ljubav naknadu zaslužuje. Neka me kroniste još poslě dvě sto godinah toga radi hvale! Osvěstite se, mila moja! ljubeznik vašeg sèrca nije okrutnik! On se raztaplja u suzah turobnosti, i još večeras vratit će gospoji Grahovićki njezino obvezanje.

MILKA.

Što čujem? Jel to glas jednog angjela?

GROF.

To je glas jednog grofa, jednog ganjenog grofa.

MILKA.

U život se opet vraćam — stineća kèrv opet počima teći. —

GROF.

Od sad će u vaših žilah gjipati i tancati.

MILKA.

Vi ćete dakle povratiti pismo?

GROF.

Danas još.

MILKA.

U ruke jednog notara deponirati?

GROF.

Udovici u sobstvene ruke.

MILKA.

O nemojte toga učiniti! Ljubezniče moj! Moj zaručniče! Oprosti strahu ljubećeg sèrca! Gospoja Grahovićka u pogibeli ono izgubiti, što joj je najdragocěnije — bi te ganula svojim zdvojenjem tvoju odluku uzdèrmala, i ja bi bila izgubljena.

GROF.

No, no, budalice, kako dakle da učinim?

MILKA.

U ulici svetoga Lovre pod brojem 10. u tretjem katu stanuje notar Pisarović, k tomu otidite, ali odmah, predajte mu onaj strašan dokumenat, i ja vam obećujem, da ćete još večeras svědok najsrětnije ljubavi biti.

GROF

(*za se.*)

Dobro děte nemože onaj čas dočekati. — (*Na glas.*) Nu ja ću već otići.

MILKA.

Hoćete li mi rěč dèržati?

GROF.

Izimajuć několiko nužnih slučajah, ja sam uvěka moju rěč dèržao. (*za se.*) Ako se samo na putu inače ne promislim.

(*hoće da otide.*)

ČETVÉRTI PRIZOR.

Dragutin. Predjašnji.

DRAGUTIN

(*naglo.*)

Vidim vašeg gospodina brata s ulice dolaziti.

MILKA.

Bože!

GROF.

Aj, kadˈa začuje da ga srěća čeka *svakom* grofa Hotentotskog postati.

MILKA.

Ah on ima već od davna drugo nakanjenje sa mnom— ja se bojim njegove vatre — ako vas ovdě nadje — bez toga je baš pištole kupio.

GROF.

Proklete pištole! ja ću se medjutim reterirati —

DRAGUTIN.

Ali kamo? Gospodin grof nemogu iz kuće izići, bez da se š njim sastanu.

GROF.

Ovdě na lěvo ima jedne tajne skaline.

MILKA.

Te je brat raznesti dao, budući da mi věrovao nije.

GROF.

Aj bože moj, dakle mi drugo neostaje, nego da skočim u bašću kroz taj prozor.

MILKA.

Da, ako bi vi to htěli —

GROF

(*poviri na polje.*)

K vragu, to ja neću. Prozor je strašno visok. Volim se sakriti u vašu ložnicu.

MILKA.

Za ime božje, samo to ne! Brat ju uvěk najprije protražiti običaje, kada kući dodje.

GROF.

Aj bože moj, šta da učinim daklė?

DRAGUTIN.

Meni se čini, da već čujem lajtnanta na skalinah.

GROF.

Da bi baš i sablju izvući htio — (*probira.*) Pèrvo neide iz koricah — a drugo, ako bi i izišla —

DRAGUTIN.

Ako bi najponiznie světovati smio —

GROF.

Světuj prijatelju. U nuždi směju i sluge govoriti.

DRAGUTIN.

Da bi se gospodin grof na tu veliku stolicu sěli, i milostiva gospodična njihovo gospodstvo s različitimi opravami pokrila —

MILKA.

Taj savět nije hèrdjav.

GROF.

Dà, dá, ja već sědim.

MILKA.

Ovdě su suknje, haljine — marame — (*pokrije ga*) Ali glava? šta ćemo učiniti s glavom?

DRAGUTIN.

Tu bi morali gospodin grof tako dugo pod pazduh uzeti.

GROF.

Kamo misliš prijatelju, ta ja nisam guska.

MILKA.

Meni něšto na pamet dolazi. (*Dragutinu*) bèrzo donesi mi onu kutiu, u kojoj je moj kolčuk.

(*Dragutin ode.*)

GROF.

Što ćete s tom kutiom?

MILKA.

Tu ću vam na glavu navući; tako će izgledati, kao da stoji jedna kutia na opravah.

(*Dragutin donese kutiu.*)

GROF.

Ako mi samo nije predebela glava.

MILKA.

Hoćemo probati. — O to ide prekrasno.

GROF.

Odkud da zraka uzimam?

MILKA.

Vi se morate malko presiliti; moj brat neostaje dugo kod kuće.

GROF.

Ako samo i pet minutah ostane, zadušit ću se.

MILKA.

Nebojte se. Mislite, da ste starinski vitez s kacigom na glavi i zatvorenim vezirom.

GROF.

Ja baš ni mèrve nevidim.

DRAGUTIN.

To dolazi od toga, jer kutia nije od stakla, nego od debelog papira.

GROF.

Nebi li se mala rupa probušiti mogla tamo, gdi moja usta stoje.

DRAGUTIN.

Tiho — Evo lajtnanta.

MILKA

(*Medju tim je otišla k vratam, odtvori ih naglo, povrati se s čvèrstimi koraci, i govori slèdeće sada s desna, sada s lèva uz grofa stojeći, promènjujući tiho mèsto.*)

»Nu gospodična sestro, ja dolazim da ti javim, da će tvoj odlučeni zaručnik sutra prispèti.«

Ah moj ljubezni brate, ta ti znaš, da je moje sèrce već izabralo.

»Izabralo? O komu govoriš?«

O plemenitom grofu Hotentotskom.

»Tomu ću tane kroz glavu protěrati.«

Ah nemoj toga učiniti, dragi brate, jer bi meni takodjer tane kroz sèrce protěrao.

»Vidiš ove pištole? Te sam zato kupio.«

Okrutniče.

»Hoćeš li mi dopustiti sestro, da ih u tvojoj sobi probam?«

U mojoj sobi? jesi l'poběsnio?

»Hoćeš li se sa mnom okladiti, da ću ovu kutiu na deset korakah kroz i kroz prestrěljati?«

Što? — Ti naměravaš kroz moj kolčuk od samura strěljati?

»Je l'samur unutri?«

Ako i nije samur, a to je jedna lěpa kuna.

»Ja ću ti drugu kupiti.«

Ne, brate, toga ne tèrpim podnipošto. Vidiš — ja ću se pred nju staviti. Tvoje tane mora kroz moje sèrce proći.

»Nu, neboj se. Ja ću pištole u bašći probati — da vidiš kako ću svaku šljivu na dèrvu pogoditi, a s istom ću prikladnostju tvojem grofu obadvě ušnice razstrěljati.«

Ali kaži mi samo za ime božje! Šta imaš proti tom siromašnom grofu?

»On ima jedno pismo od moje ljubljene gospoje Grahovićke, u kojem mu ona obećuje, da će za njeg poći; on stoji mojoj ljubavi, mojoj srěći na putu.«

Ako je to samo brate! tako se utěši jer još u taj sat otići će moj ljubezni grof k notaru Pisaroviću da velikodušno taj dokumenat vrati.

»Da, ako bi znao, da mu je věrovati« —

Sěgurno brate.

»Ali grom i pakao, ako nas prevari —

Onda učini, što ti je drago.

»Samo ovaj večer ću još čekati, ali tako mi vojničke vère, ako te za budalu dèrži, tako će sutra još ležati u raki njegovih visokorodnih grofovskih praotacah. Sada idem u bašču, da probam pištole. Pif, paf, puf!

(*ona otide s jakimi koraci kroz vrata, ali odmah se na tiho vrati.*)

Ah hvala bogu — otišò je jedan put.

GROF.

U pomoć, u pomoć, u pomoć!

MILKA

(*skine kutiu š njega.*)

Sladki moj grofe, kako se nalazite?

GROF.

Zlo, zlo.

MILKA.

Duše mi znoj se světi na vašem čelu.

GROF.

Ja sam se znojio od požude, pobiti se s vašim bratom.

DRAGUTIN.

Gospodin lajtnant je još u bašči — da ga zazovem?

GROF.

Jezik za zube. Sad sam se već razhladio! Pak šta sam čuo? Moja mila zaručnica volila je tane kroz svoje grudi, nego kroz s mojimi možgjani napunjenu kutiu pustiti — na to sam plemenitih suzah prolio, i zakleo se, da ću joj to nadoknaditi.

MILKA.

Nemojte dakle oklevati. U to doba možete učenoga gospodina Pisarovića kod kuće naći. Bèrzo, hodite po onaj koban papir, i još večeras će me isti moj brat u naručaje moga ljubovnika dovesti.

GROF.

O kako ćete ugodno u njih počivati! Okrěpite me medju tim jednim poljubcem.

DRAGUTIN

(*pogleda u bašču.*)

Lajtnant Gromović vraća se.

MILKA.

Tèrčte, ljubezni moj grofe, on vas još viditi nesmě.

GROF.

Ja tèrčim!

(*s trimi velikimi koraci izide iz sobe.*)

MILKA

(*viče za njim.*)

U ulici svetoga Lovre pod brojem 10 u tretjem katu.

PETI PRIZOR.

Dragutin, Milka (oba se směju.)

MILKA.

Nu, dragi Dragutine, jesam li moju zadaću dobro izvela?

DRAGUTIN.

Tako dobro, da bi se kod svakog teatra mogli dati angažirati. Ali nemojte se tim ponositi; jer svaka ženska je umětnica, kada trěba mužke glave za nos vući.

MILKA.

Ja nemam sada vrěmena da razsudim, jel to naklon ili uvrěda. Mi se žuriti moramo; jer moj zaručnik i moja zaručnica točno ćeju k notaru doći. Bèrzo, gospodine hodite u tu sobu. U njoj ćete notarske haljine naći, koje obući morate. Ja pako moram medjutim moju vojničku pèrtljagu poslědnji put spremiti. Samo bèrzo! Vaš Kašpar je ravno pristojno podučen, kako da prime te poštovane goste; ali ipak nesměmo njegvog još malo ověštbanog duha predugo pokušavati. Otale, otale, i nada svim nemojte zaboraviti na veliku vlasulju.

DRAGUTIN.

Neću; ali u budućnost poštedite me svakim inostranim uresom glave.

(*odu oba na razne strane.*)

ŠESTI PRIZOR.

(Uzajmene sobe, u srědi i sa stranah vrata.)

KAŠPAR

(*kao pisar razgledava sàm sebe i směje se.*)

Nebi bio nikada mislio, da je tako lahko učenim čověkom postati; jer notarski pisar igra već lěpu rolu u učenoj republici. Koliko hiljadah pismenah netèrči svake godine kroz njegove pèrste, koliko pako u světu od svakoga pisma zavisi, to uči izkusnost. *D.* na primèr znači gospodin Doktor. *M.* Magister. N.N. svakog nepoznatog. P. N. čim moj gospodin svoja pisma počima — *A* čim se divi — *B.* koje se kazati mora, kada se je *A* kazalo — *O* čim se tuži — ta su sva pismena od velike važnosti, a pisar svima vlada On ih postavlja u red kako mu se dopadne; on ih opet izbacuje jednim potezom pera. Da, ja se ćutim oduševljen! Meni samo fali još jedno veliko pero za ušima. (*On si ga metne.*) Tako! Sada neka dodje tko mu drago. Ja bi se okladio, da u meni nitko sluge Kašpara opaziti neće.

SEDMI PRIZOR.

Grof Hotentotski. Kašpar.

GROF.

Stanuje li ovdě notar Pisarović?

KAŠPAR.

Da prijatelju, čim vam služiti mogu?

GROF.

Što! jesi l' poludio? Nevidiš li da sam ja grof Hotentotski?

KAŠPAR.

Ah, ja molim vašu grofovsku ekselenciu hiljadu putah za oproštenje.

GROF.

Čověče, to ja nikada neoprašćam.

KAŠPAR.

Bože! to će me još u mojoj smèrtnoj uri mučiti.

GROF.

Tim bolje! *Čověče*, jesi l'ti notar?

KAŠPAR.

Nisam. Ja samo imam čest njegovim pisarom biti.

GROF.

Dakle hodi po njega.

KAŠPAR.

Njega nije kod kuće, ali ja ga očekujem svaki čas.

GROF.

Čověče pak ja da čekam na njega medju tim u ovoj pisarnici?

KAŠPAR.

U onoj će sobi vaša ekscelencia naći jedan kanape i englezkih bakrorezah na duvarih.

GROF.

Dobro, *čověče*, tamo ću se potruditi.

KAŠPAR.

Njih ekscelencia směm li se usuditi, da vas popitam, zašto uvěk k meni kažete: *čověč*.

GROF.

Neznaš li *čověče*, da velika gospoda s ovim naslovom svoje zametavanje izrazuju?

(ode u sobu na desno.)

KAŠPAR.

Tako? To ću si zapamtiti. Tko čověku kaže: *čověče!* to je toliko, kao da mu je zaušnicu dao. To se mora ipak priznati da su ljudi pošteni; oni niti netaje da ništa nevaljaju.

OSMI PRIZOR.

Gospoja Grahovička. Kašpar.

GRAHOVIĆKA.

Je l' ovdě konak notara Pisarovića?

KAŠPAR.

Na službu.

GRAHOVIĆKA.

Je l' taj dobar čověk kod kuće?

KAŠPAR.

Još ga nije, nego će skoro doći.

GRAHOVIĆKA.

Dakle ću na njega čekati.

KAŠPAR.

Jedna udovica dala mu se je najaviti; zato neznam milostivna gospodično, hoće li vrěmena imati da s vami govori.

GRAHOVIĆKA

(za se.)

Gospodična? — Dobro odhranjen čověk. (*na glas*) Ovo imaš prijatelju něšto na vino.

KAŠPAR.

Veoma obvezan, milostivna gospodično; ja se samo bojim, da ćete premladi biti, za da možete s notarom posalah voditi. Ženske glave, koje se u takove posle pušćaju, moraju barem punolětne biti.

GRAHOVIĆKA.

(směje se.)

Evo, to imaš još něšta; nu ja sam punolětna.

KAŠPAR.

To je moguće! O, verhu toga bi mi dokazah imati morali; jer vidite milostivna gospodično, notari nesměju ni tako lěpim ustam, kao što su vaša, věrovati.

GRAHOVIĆKA.

Na, to imaš još něšto prijatelju. Da znaš, ja sam ona udovica, koja se je najaviti dala. Nu šta kažeš k tomu?

KAŠPAR.

Ja se divim i kažem, da sam srěću imao vašim mužem biti, da bi se pred smèrtjom čuvao bio.

GRAHOVIĆKA.

Ti si sa svim uljudan čověk. Evo imaš, još nèšto.

KAŠPAR.

To su same uspoměne na onu krasnu ručicu, od koje sam ih dobio.

GRAHOVIĆKA.

Ti zaslužuješ, da ti čitavu kesu podam.

(poda mu kesu.)

KAŠPAR.

Nebi li vaše gospodstvo izvolilo u tu sobu stupiti? U nutra visi jedno ogledalo, kojemu zaviditi moram, budući da će srěću imati, vašu milu sliku od glave do pete u se primiti.

GRAHOVIĆKA.

(Svuče jedan pàrsten sa pàrsta, i poda mu ga.)

Prijatelju, ti si za něšto boljeg rodjen, nego što ovdi predstavljati moraš.

(ode u sobu na lěvo.)

KAŠPAR

(sám.)

Da, za lopova sam rodjen, a to je najbolje šta čověk na tom světu postati može. Medjutim jednoj staroj namiguši nèkoliko dukatah laskajući izvabiti, to je najmanje lupežtvo na světu Ali tko dolazi — Tako mi grěšne duše, to je moj gospodin.

DEVETI PRIZOR.

Dragutin (kao notar.) Milka. Kašpar.

MILKA.

Ti pred sobom vidiš mnogoštovanog gospodina notara.

KAŠPAR.

Ha, ha, ha! Dopustite da vas se nagledam, za da vam se nebi poslě u lice smějao.

MILKA.

Nije l' još nikoga ovdě bilo?

KAŠPAR.

O obodva su već u svojih kavezih i željno čekaju na premudrog gospodina notara.

MILKA.

Bravo! ta točnost obećuje dobar izlazak. Sědnite dakle moj gospodine notare za stol, namàrgodite si čelo, uzmite častničko lice, kimajte s parokom, govorite kroz nos, i bacajte s latinskimi frazami.

DRAGUTIN.

Ja već sědim i skrivio sam moja usta po latinski.

MILKA.

U kojoj sobi čeka moj zaručnik?

KAŠPAR.

U ovoj.

MILKA.

(*otvori vrata.*)

O moj sladki grofe, vi ste već ovde? vi ste me pretekli? vi me osramoćujete! vi me uzhitjavate! Izidite! Doletite u moje naručaje.

DRAGUTIN.

U vaše naručaje? To zabranjujem.

DESETI PRIZOR.

Grof Hotentotski. Fredjašnji.

GROF.

Evo me! evo me moja golubice! Ja sam rěč dèržao, nije l' istina?

MILKA.

Zato vas poljubiti moram.

DRAGUTIN.

Polahko, tu se neljubi! To je poštena pisarnica.

MILKA.

Aj gospodine notare, ako mi se hoće mog zaručnika poljubiti, što možete vi proti tomu imati?

DRAGUTIN.

Večeras u vašem konaku možete si zaručnika ljubiti, koliko vam drago, i ako dopustite, sám ću polag biti: ali ovdě coram protocollo moram s velikim juristom Ovidiom izviknuti: Nemo ante mortem beatus.

MILKA.

(*Hotentotskomu.*)

Ali ja bi k tomu sada volju imala, baš uzpàrkos gospodinu notaru, da ga malko razljutim.

DRAGUTIN.

Gospodično, kada se ja ljutim, običajem moju paroku zajedno s notarom na čavao oběsiti, jeste li me razuměli?

MILKA.

Aj vidiš ti njega!

GROF.

Mila zaručnice, popustite mu. Vi tim odvlačite vašu sreću.

MILKA.

Da, ja se ufam srětnom biti; ali takodjer i vas srětna učiniti, to da se nezaboravi!

GROF.

Aj ta to se i nezaboravlja.

DRAGUTIN.

E contra, želja je da se pospěši. Hora ruit alia jacta est.

GROF.

O tom nije govor, nego o jednom pismu, u kom mi je bogata gospoja Grahovićka obećala, da će za me poći — ona mi je taj papir, ja mogu kazati silom nametnula. Nu, vi vidite kog pred sobom imate, tu valjda drugih dokazah netrěba.

DRAGUTIN.

To se razumě; jer veliki jurista Martial kaže: ostendit stultas opes morbus.

GROF.

U tom ima taj čověk sa svim pravo. Nu, vidite dakle, ja sam tu visokorodnu gospodičnu za moju zaručnicu izabrao. Budući da je koliko mi je znano, samo jednom grofu u čitavom svetom rimskom carstvu dopušteno bilo dvě žene da uzme, to jest gospodinu grofu od Gleihen hrabre uspoměne; zato polažem tu pismenu obruku u vaše ruke gospodine notare, i ako ju budete u stališu tolikom kèrštjanskom providnostju rečenoj udovici insínuirati, da ju strah neubije, neka vam onda poštenje u dio pade sutra sa mnom ručati. (*Milki.*) Je l' tako dobro?

MILKA

(*baca mu poljubacah.*)

DRAGUTIN.

Excellentisime et Illustrissime comes de Hotentotis! izvolite se u onu sobu opet natrag potruditi, dok ja sve u red postavim, i vama na susrět kliknuti mogao budem: finis coronat opus.

GROF.

Sada me slědite lěpa zaručnice!

DRAGUTIN.

To se štatuirati nemože.

GROF.

Zašto ne?

DRAGUTIN.

Jer svaka stvar ne samo svoje vrěme, nego takodjer i svoje město imati mora. Tempus et locus, govori Justinian.

GROF.

Tako? a tko je bio taj Justinian?

DRAGUTIN.

Car.

GROF.

Respekt! Ali šta je njih veličanstvo dostójalo raditi, kada im je vrěme predugačko bilo?

DRAGUTIN.

Drěmali su malko, i to i vam takodjer světujem do radostnoga uskèrsenja.

MILKA.

Idite mili moj grofe, ja ću medju tim mom bratu srětnu tu katastrofu navěstiti.

GROF.

Dà, dà, učinite to. Ali opomenite ga, neka pištolah sobom nedonese; jer bi me pri njihovom pogledu žuč obliti mogla.

(*ode.*)

MILKA.

Ha, ha, ha! s ovim smo već gotovi. Što se pako vas tiče, krasni moj gospodine, za vaše ljubomorstvo dobit ćete posle komedie zasluženu kaštigu.

DRAGUTIN.

Ali vi i znate više putah jednog poštenog ljubovnika do sdvojenja razdražiti. —

MILKA.

Tiho, tiho., sada nije vrěme, da stvar temeljito razložimo. Ovamo s obrukom! za dvě minute opet ću ovdi biti. Izpitajte medju tim gospoju Grahovićku. Vidite, ja nisam ljubomorna, ja vas sama s njom ostavljam.

(*ode.*)

DRAGUTIN.

To je čudna stvar, ta nestašna děvojka uprav me je očarala; čim se više na nju sèrdim, tim bi ju višě ljubiti htěo. Idi Kašpare pozovi gospoju Grahovićku pred moju stolicu.

KAŠPAR

(*otvara vrata.*)

Najmilostivnia medju svimi milostivnimi gospojami! Gospodin notar moli, da bi pred njega stupiti izvolili.

JEDANAESTI PRIZOR.

Gospoja Grahovićka. Predjašnji.

GRAHOVIĆKA.

Gospodine! Pred vami stoji jedna tužna udovica, koja se silom goni, da svoju cèrnu koprenu na himenovom plamenu upali.

DRAGUTIN.

Famule, stolicu za milostivu gospoju.

GRAHOVIĆKA.

Do duše ja sam slaba, jer kad sèrce pati i noge pate.

DRAGUTIN.

Kako? Vašu milost prisiliti hoćeju, da se po drugi put udate? Nebojte se ništa, zakoni ćeju vas braniti.

GRAHOVIĆKA.

Aj gospodine notaru, žalibog to zakoni nemogu.

DRAGUTIN.

Kako to?

GRAHOVIĆKA.

O čemu govorim, moć je ljubavi.

DRAGUTIN.

Tako, tako?

GRAHOVIĆKA.

Vam će biti bez dvojbe poznato prekrasno sačinjenje Lafontaina: *Moć ljubavi?*

DRAGUTIN.

U notariatskih instrumentih o tom se ništa nenalazi.

GRAHOVIĆKA.

Dobro vam! zlo meni! (*uzdišuć*) Ja sam ju poćutila, onu milu svemogućnost.

KAŠPAR

(*duboko uzdahne.*)

GRAHOVIĆKA.

Da znate dakle. Poslě smèrti moga pokojnoga supruga· —

(*uzdiše.*)

KAŠPAR

(*takodjer uzdiše.*)

GRAHOVIĆKA.

Svetovala mi je pamet, da za někim grofom podjem, za da u světu jedan stupanj zadobiem, koi bi mojem bogatstvu dostojan bio. Šta se dogodi? u jednoj slaboj uri —

(*uzdiše.*)

KAŠPAR

(*takodjer uzdiše.*)

GRAHOVIĆKA.

Vi znate gospodine, da žene imaju višeputah slabih urah.

DRAGUTIN.

O da, to mi je znano.

GRAHOVIĆKA.

Nu, u takvoj uri izvabio je rečeni grof, jednu bračnu obruku, koju sam takodjer dèržati mislila — dok — dok —

(*uzdiše.*)

KAŠPAR

(*uzdiše takodjer.*)

GRAHOVIĆKA.

Dok neopazih jednog mladog husarskog oficira, lajtnanta Gromovića, koi me ljubi, gospodine, — ne, koi me obožava! On je najljubežljivii i najplemenitii od svih husarah, koji su ikad bèrkovah nosili. Čujte jedan dokaz njegove velikodušnosti: On je bio jurve s mojom sestričnom zaručen, otac ga je k tomu prisilio; nu ipak ju neće ostaviti, bez da joj barem kakovu naknadu poda.

DRAGUTIN.

Bez dvojbe jednog od svojih drugovah!

GRAHOVIĆKA.

Kamo mislite! Bili to kakova naknada bila! Ah jednog samo Gromovića ima na světu! Ne, sudbina je moju sirotu sestričnu odlučila, da izčezne. Zato vam imam něki testament izručiti, kojega uništenje onu nesrětnicu u posědovanje od pedeset hiljadah talirah metnuti hoće.

DRAGUTIN.

A vi ste se zaista odlučili takovu žèrtvu dopriněti?

GRAHOVIĆKA.

Gospodine notare Pisaroviću, jeste li vi ikada ljubili?

KAŠPAR

(*uzdiše.*)

DRAGUTIN.

Jedan notarius publicus caesareus juratus nema vrěmena, da se zaljubi.

GRAHOVIĆKA.

Ah, onda nemožete ni suditi.

DRAGUTIN.

Ja se od toga uzdèržujem, kako što se pristoji.

GRAHOVIĆKA.

Evo testamenta. Pedeset hiljadah talirah, to je mnogo novacah; ali da znam, da je moj sladki lajtnant onu kobnu obruku —

DVANAESTI PRIZOR.

Milka (*kao husar.*) *Predjašnji.*

MILKA

(*klekne pred Grahovićku.*)

Evo je, lěpa gospoje.

GRAHOVIĆKA.

Ha, šta vidim?

MILKA.

Vi vidite najvěrnieg ljubovnika pred vašimi nogami, koi od požude gori, ova pisma jedno za drugo proměniti.

GRAHOVIĆKA. KAŠPAR.

(*uzdišu.*)

GRAHOVIĆKA.

Gospodine notare, sudite sada sami, mogu li da ga ne ljubim?

DRAGUTIN.

Duše mi ako bi on ženska glava bila —

GRAHOVIĆKA.

Onda bi ja iz ljubavi mužkom postala. Ustani moj sladki mladiću, ti si predobio. Evo — uzmi taj testament; izgori ga, daj tvojim husarom fišekah iz njeg načiniti, samo mi daj onaj ružan papir natrag.

(*měnjaju papire.*)

MILKA

(*djipi na noge.*)

Poběda! Lukava ljubav je predobila! Gospodine notare! Vi ste svědok, da mi je dražestna udovica ta dopustila s testamentom učiniti, što mi je drago!

DRAGUTIN.

Tako jest.

MILKA.

Nu dakle famule, pomozi mi

(*obodva raznose testament na malena parčeta.*)

GRAHOVIĆKA.

A sada k oltaru!

TRINAESTI PRIZOR.

Grof Hotentotski. Predjašnji.

GROF.

Aj, aj, što vidim?

GRAHOVIĆKA.

Bože, grof.

GROF.

I vi milostiva gospoje coram protocollo?

GRAHOVIĆKA.

Gospodine grofe! Budući da ste me uvrědili i odbacili po vratjanju toga pisma, dakle vam sada očitujem time, da ću lajtnantu Gromoviću ruku pružiti.

GROF.

A ja ću se s njegovom sestrom oženiti. Ja se ufam gospodine lajtnante da je stvar u redu.

MILKA.

Da kako, stvar je sa svim u redu.

GROF.

Ali gdi je vaša mila sestrica?

MILKA.

Hoćete li sestru imati?
(*skine šešir, izvuče svoju kapu iz fišluka i metne ju na glavu.*)
Evo je! (*gospoji Grahovički*) Hoćete li mog brata? (*skine kapicu, i natura si klobuk na glavu.*) Grom i pakao! Evo ga! (*grofu*) Ali to vam kažem: ako sestru uzmete, tako će vam brat na vratu sěditi! (*Gospoji Grahovički*) A ako vi za brata podjete, morati ćete sa sestrom spavati.

GROF. GRAHOVIĆKA.

(*sa svim zabunjeni.*)

Što to znači?

MILKA.

To znači, da ovaj bàrk nije na mom zemljištu rasto (*baci ga na stran.*) Nego da sam ja sirota sestrična Milka, i da si nisam inače pomoći znala za da uništim lukavštinom osvojeni testament našeg strica. Hvala bogu, ovdi eže parčeta. Mi ćemo děliti naslědstvo. Ta meni će samo itak četvèrta stran ostati; jer ću ga s mojim ljubeznikom děliti.

GRAHOVIĆKA.

Što je to? Vi ste nas prevarili!

MILKA.

O ne, ja sam samo malko komedie igrala, da prevaru uništim.

GROF.

Gospodine notare, na pomoć!

GRAHOVIĆKA.

Protokolirajte.

GROF.

Rescribirajte,

GRAHOVIĆKA.

Atestirajte —

GROF.

Excipirajte —

GRAHOVIĆKA.

Denuncirajte.

GROF.

Condemnirajte!

DRAGUTIN.

(*stupeć napred skine baroku*)

Permitirajte. Ja baš pravi notar nisam, nego Dragutin Sokolić. Jedan pošteni seoski plemić, koi svoju lukavu děvojčicu pod pazduh uzima, i vam se preporučuje, što najbolje može.

MILKA.

(*baci obim poljubacah, i ode s Dragutinom.*)

ČETÈRNAESTI PRIZOR.

Grof Hotentotski. Gospoja Grahovićka. Kaspar.
(*koi se u šake směje.*)
něma pausa.

GRAHOVIĆKA.

Mi smo prevareni.

GROF.

Žalibože.

GRAHOVIĆKA.

Iz ruke su mi testament izvabili.

GROF.

A něki drugi papir su vam u ruke dovabili.

GRAHOVIĆKA.

Testament je razderan.

GROF.

To pismo još nije.

GRAHOVIĆKA.

Ali ja ću i to razderati.

GROF.

Smilujte se.

GRAHOVIĆKA.

Vi ste me odbacili.

GROF.

I vi mene.

GRAHOVIĆKA.

Zbog jedne lahkoumne děvojke.

GROF.

Zbog jednog větrogonje.

GRAHOVIĆKA.

O ja sam dobro ćutila, da taj větrogonja nije mužka glava bila, kako bi drugačie moglo moje čisto sèrce za njeg kucati?

GROF.

O ja sam odmah opazio, da ta děvojka nije bila ženska glava, kako bi inače mogao —

GRAHOVIĆKA.

Šuti! Ako i ženska nije a šta drugo biti može!

GROF.

Věštica, koju upaliti trěba, za da se iz njezinog pepela feniks naše ljubavi podigne.

GRAHOVIĆKA.

(*koketirajući.*)

Vaše ljubavi! Ja sam za pedeset hiljadah talirah siromašnia postala.

GROF.

I tri četvèrte strani vaših pèrvašnjih dražestih mogu još jedno plemenito sèrce upaliti.

(*on joj papir iz ruke iztèrgne.*)

GRAHOVIĆKA.

Što radite?

GROF.

(*baci se pred njom na kolěna.*)

Smilujte se.

GRAHOVIĆKA

(*u naručaje padajući mu.*)

Izdaice!

DRAGUTIN. I MILKA.

(*koi su kod vratah vrěbali, pleskaju rukama.*)

Bravo! Bravo!

(Zastor padne.)

HORVATSKA VĚRNOST.

VOJNIČKA IGRA U JEDNOM ČINU.

OSOBE.

KAPETAN, OBERLAJTNANT, ŠEREŽAN,	horvatski graničari.
TÀRGOVAC, LĚKAR, GRADJANIN,	iz Voghere.

Čin biva u Vogheri u večer po bitki kod Montebella 9. Lipnja 1800.

PÀRVI PRIZOR.

Pusta ulica u Vogheri. Jedna kuća sa zatvorenimi vrati i prozori uzima stražnju stran kazališta, na lěvoj pako stoji kuća sa skalinami. Kapitan na lěvoj ruci težko ranjen sědi u oberlajtnanta, koj izvan sebe na skalinah leži.

KAPETAN.

Nikakva znamenja od življenja. Priatelju, ti si pretàrpio. Nu ipak mu jošte sàrce tuče. Tako mi Boga! neznam bi li se tomu radovao ili ne. Može biti bi mu još pomoći mogó. Ne, ne, to nesměm želiti, muke bi mu samo dulje trajale; ta umrěti ipak mora. Sve su kuće pozatvorene, stanovnici se boje pred plěnećim Francezom na ulicu izići. Badava sam na svih vratih kucao; nitko neće otvoriti, nitko nas primiti neće. Mojom lěvom rukom nemogu ga dalje nositi; ovdi mora umrěti. Njegovo proročanstvo izpunjava se. Jutros, kad je sa svojom kumpaniom pokraj mene prošó, reče mi: »S Bogom brate, nikadà se više viditi nećemo.« Pred mojom lahkom kàrvju moraju se slutnje bojati, drugačie morao bi sinoć svašta izkusiti u obziru moje ranjene ruke i izgubljene slobode. Ali ja sam tako veselo u vatru nasàrnuo kao da nebi ni bilo za mene zàrna. A sada sědim ovdě s ranjenom rukom, koja mi još k tomu niti zavezana nije. Neću da idem u bolnicu, dok nesaznam, šta je mojem priatelju odlučeno; ta i on bi mi to isto učinio. Uhvatjen, prokleta rěč! uhvatjen, ja uhvatjen! u ratu nije drugačie, danas meni, sutra tebi. Nebi me bili dobili, da mi nisu desnice ranili, ali vrag bi se lěvom rukom proti sedam desnicah branio. Tiho — nětko dolazi — valjda koj gradjanin, on će može biti mojem drugu pomoći.

DRUGI PRIZOR.

Pàrvaśnji, i gradjanin.

KAPETAN.

Stani priatelju.

GRADJANIN.

Što ćete?

KAPETAN.

Pogledajte amo, tu leži jedan čověk, koj umira. Može biti može mu se jošte pomoći. Budite milostivi i primite ga u vašu kuću.

GRADJANIN.

Iz tog neće ništa biti.

KAPETAN.

Zašto?

GRADJANIN.

Jerbo nemože da bude. Kod kuće imam 30 živih gostah, koji ništa jěsti neimaju — i još nikakvog prostora k tomu. Kamo da metnem dakle još màrtvaca?

KAPETAN.

On još nije umró.

GRADJANIN.

Kada već umira, drugo mu nije trěba, nego města, gdi da umre. U toj buni nije na pomoć niti misliti. Ta oni su istog mene iz kuće i Bog zna odkud još protěrali.

KAPETAN.

Neima li ovdě gdi lěkara?

GRADJANIN.

Mili Bože, ta ti imadu sada siaset posla. Na tàrgu sve vàrvi od umirajućih Austrianacah i Francezah.

KAPETAN.

Ovo je jedan od najboljih vojakah u cěloj vojci.

GRADJANIN.

Ta bio on i najbolji, ja mu pomoći nemogu.

KAPETAN.

Mogu li vas novci ganuti? Što tražite, za da ga u vašu kuću primite? Dat ću vam sve što imam.

GRADJANIN.

To neće mnogo biti — ali ako mi dobro platite — imao bi još jednu sobicu —

KAPETAN.

Prekrasno, prekrasno!

GRADJANIN.

Dà, dà, prekrasno simo, prekrasno tamo, s nòvci samo amo! drugačie neće ništa biti iz čitave tę prekrasnosti.

KAPETAN.

Evo, (*traži kesu.*) Vražji posao. Sa svim sam zaboravio, da su me voltižeri do gola porobili.

GRADJANIN.

Dakle neimate novacah?

KAPETAN.

Neimam. Ja vam platit nemogu; nu Bog će vam platit.

GRADJANIN.

Tom platjom nemogu nahraniti 30 gladnih šaserah. Ako novacah neimate, manite me se.

KAPETAN.

Čověče, nemaš li baš nikakve čověčie ćuti u sebi?

GRADJANIN.

Da kako, i još jednu vragometno živahnu ćut, a ta se zove: glad. Najpàrvlje moràm biti sit pa za tim slěde ostala.

KAPETAN.

On padè za domovinu, on proli za vas kàrv svoju, a vi ga na ulici ostavljate?

GRADJANIN.

Tko je to od njega tražio.

KAPETAN.

Njegovo poštenje, njegov car!

GRADJANIN.

E, dakle neka ga poštenje hrani, a car lèči. To se mene ništa netiče.

KAPETAN.

Bezdušno, bezdušno! čověk se čověka ništa netiče.

GRADJANIN.

Neludujte, nego starajte se za sama sebe; ta i vi ste ranjeni. Idite na tàrg k lěkarom.

KAPETAN.

Ja se ganut od tuda neću, dok nesaznam, što mog priatelja čeka. Ako pomoći mogu, pomoći ću mu, ako ne, neka mu bar jedna vèrna graničarska ruka oči zatvori.

GRADJANIN.

Kako vam je volja; samo netražite ništa od mene. S Bogom, moram gledati, da gdi nadjem starog hlěba, i kiselog vina. Drugačie će me za jedan dan do košulje izjesti onih 30 gladnikah! —

(*otide hitro.*)

TRETJI PRIZOR.

Pàrvašnji bez Gradjana.

KAPETAN.

Lopove! Da mi je samo jošte moje sablje! i da desnicom gibati mogu! Da mi je moje sablje! — Grom i pakao! što čini několiko urah; jutros jošte zapovědao sam sa 120 hrabrih junakah, a sada se usudjuje jedan nitkov tako samnom govoriti! Prokleta rano! — Pak kako je posměhavajući se mojemu pravednom gněvu párkosio! — Uh! ala gori u rani — kao paklena vatra! Bez sumnje ruku ću izgubiti! Pak što zato? Ako su roditelji svoju ljubeznu děcu pregoriti mogli, koju su u rat za domovinu svojvoljno poslali, — zašto nebi ja jedne ruke pregoriti mogo? Što bi bilo, da su mi život oteli? A ja bi ga, tako

mi duše, za mog cara, za mog dobrog velikog cara radostno žártvovao! Tiho — negiba li se moj drug? Jest, jest, on k sebi dolazi —. Oči otvara! Druže, dobro došò u život! Što tako ukočeno gledaš okó sebe? Domisli se, spoznaj tvoga bojnog druga! Ja sam tvoj priatelj, to je tvoga cara mondura, tó je bojno znamenje tvoje domovine! Mi smo u Vogheri! Ti možeš još izbavljen biti! Naš vojvoda će nas izkupiti!

OBERLAJTNANT.

Jesam li uhvatjen?

KAPETAN.

Dà, mi smo u nepriateljskoj vlasti.

OBERLAJTNANT.

Uhvatjen!

KAPETAN.

Neka ti to brige nezadaje, to se je već najboljim vojnikom dogodilo. Vojnička srěća jest čudna žena.

OBERLAJTNANT.

Zašto, da nepadem, zašto da sam samo uhvatjen?

KAPETAN.

To je ipak za stupanj bolje. Smàrt nikoga izměniti neda.

OBERLAJTNANT.

Potučeni smo dakle?

KAPETAN.

Samo natrag bačeni. General Lann imao je izviš mnogo vojske; radi toga smo samo morali prěko Skrivie natrag.

OBERLAJTNANT.

Prěko Skrivie natrag?

KAPETAN.

Šuti o tom. Kako se nalaziš sada. Da l' te boli rana?

OBERLAJTNANT.

Da si me s glasom od poběde probudio, věrovao bi na moje izbavljenje; ali sada ćutim, da sam smàrtno ranjen, i neželim živiti više.

KAPETAN.

Štedi pàrsa. Negovori. Može biti — čudesa nisu nemogućna — tvoja narav je jaka —

OBERLAJTNANT.

Tělo mi je jako proti tělesnim stradanjem, ali duševnoj bolji odolěti nemože.

KAPETAN.

Tiho. Slědi moj savět. Negovori toliko.

OBERLAJTNANT.

Da procvilim dakle u němoj muki ovo malo minutah, što jošte živiti hoću i imam? Ne, dopusti mi, da se kod našeg razstanka iz cělog sàrca s tobom razgovorim. Razstavljajući se život těra još poslědnje tople kaplje k mojim pàrsima, i daje mi moći govoriti. Kako naši drugovi?

KAPETAN.

Kakono sam ti veće kazao, povukli su se natrag prěko Skrivie; Casteggio i Voghera su u nepriateljskih rukuh.

OBERLAJTNANT.

Jesu li se s poštenjem natrag povukli?

KAPETAN.

Da kako! Borili su se kao lavi. Samo premogućtvo nepriateljah moglo ih je prisiliti, da se natrag povuku.

OBERLAJTNANT.

Moji Horvatjani su ipak vrědni junaci. Da si samo moje momke vidio! To su bili vitezovi! Stajali su kao klisure u srěd mora. Bog im naplati njihovu věrnost, malo ih je u životu ostalo.

KAPETAN.

Ti si imao prednje straže.

OBERLAJTNANT.

Jesam brate. Kad smo danas u podne do sela Casteggio došli bili, i vatru za ručak naložili, dodje glas, da nije veće daleko od nas Maršal Lann, i da

kani na nas odmah udariti. Ja sam s mojom Kumpaniom i jednom konjaničkom četom odlučen bio, da nepriatelja tako dugo zabavljam, dok se čitava vojska k boju pripravi.

KAPETAN.

Ja nisam tako srétan bio.

OBERLAJTNANT.

Odmah spazih, kamo to cilje i da sudbina cěle vojske i možebiti još više od nas zavisi. Jedva se defileam približim, gdě bi morao stati, i eto već vidim, da na nas Francezi juriš čine. Čitavo jutro něšto mi je těžko na pàrsih ležalo i slutilo mi se je, kao da je moje vrěme izteklo, i da ja danas moj dug smàrti platiti moram. Kad opazih nepriateljske bajonete u doli bliskati se, nesumnjah, da je veće za me zàrno pripravljeno. Od slutnje bližnje moje smàrti uznemiren pozovem moga věrnog šerežana k meni, — ta ti ga poznaš — moga starog poštenog Simu — predam mu kasu od kumpanie i moju kesu, pak mu rečem, da kasu oberstaru, a kesu mojim roditeljem preda, kao jedini ostanak od njihovog sina, koi je za domovinu umrò. Tim odpravim toga věrnoga starca, kojemu su suze u očih stajale, i koi me je skoro klečeć molio, da ga u smàrtnoj pogibeli kod sebe zadàržim. O moj dobri pošteni Simo! I on je slutio, šta njegovog oberlajtnanta čeka. Razstanak od moga starog priatelja bio mi je teži, nego što sam mislio. Baš u pravo vrěme probudi me puškaranje Francezah. Moji momci borili su se kao vepri, i nisu niti koraka natrag odstupili. Pred nami dizahu se gomile od nepriateljskih màrtvih tělesah; jer su moji momci dobro pogadjali; ali i okò mene mnogo ih padaše. Moji oficiri pàrvi padu i ja ostanem poslě jednog sata borenja sàm s jedanaest momakah. Jedanaest proti 90 nepriateljah! Za tim budem ranjen, padnem, i od tog časa, dok se u tvojih naručajih neprobudih, ništa o sebi neznadoh.

KAPETAN.

O tomu te ja izvěstiti mogu Tvoji se momci natrag povukoše, kad im vodja padè. Lajtnanti Stojić i Ostoić, pobijeni na drugoj strani od nepriateljah dodju do tebe, dignu te, i sobom povedu, dok ih

nepriateljski šaseri neprisile, da te tvójoj sudbini izruče. Za tim navale nepriatelji na te, da te oplěne — ali několiko Horvatah nasàrne iz bližnjega gàrmovja na nje, i protěra ih. Ovi te na svoje puške metnu i donesu u selo Casteggio, odkuda te feldmaršallajtnant grof Oreilly po jednom Husaru u Vogheru odpremiti dade. I on sàm priobći mi produženje tvoga današnjega dogadjaja.

OBERLAJTNANT.

A ti?

KAPETAN.

Premda nam je tvoje vitežko žàrtvovanje toliko vrěmena priskàrbilo, da smo se u bojni red postaviti mogli, ipak nebiasmo kadri odolěti premogućtvu nepriateljah, koji tada od svih stranah na nas nasàrnu. Ostavismo dakle Casteggio i povukosmo se u Vogheru natrag. Kod gornje kapie budem u desnicu ranjen, uhvatjen, i amo dovučen, gdě tebe našavši, odma se odlučih, da ovdě zajedno s tobom opreděljenu sudbinu dočekam.

OBERLAJTNANT.

Kako? ti si ranjen? ali ne pogibelno?

KAPETAN.

Nemislim.

OBERLAJTNANT.

Ni je li ti rana jošte zavezana?

KAPETAN.

Nije.

OBERLAJTNANT.

Tvoje oklevanje može ti smàrt doněti.

KAPETAN.

Prie moram saznati, što je tebi odlučeno.

OBERLAJTNANT.

Smàrt, brate.

KAPETAN.

To nije stanovito, možebiti može ti se još pomoći.

OBERLAJTNANT.

Za me lěka neima, i da bi ga bilo, nebi ga hotio.

KAPETAN.

Ti grěšiš.

OBERLAJTNANT.

Sačuvaj tvomu caru jednog dobrog oficira.

KAPETAN.

Zato baš ostajem.

OBERLAJTNANT.

Ne, — zato me ostaviti moraš. Neostavljaj mi gorke ćuti, da je moja oklevajuća smàrt tvoju pospěšila. Prije nego sunce zadje, nije me više.

KAPETAN.

Neka ti barem moja ruka oči zatvori.

OBERLAJTNANT.

Duh čuvar moje domovine zatvorit će mi ih.

KAPETAN.

Ja već tri sata kod tebe sědim.

OBERLAJTNANT.

Zato negubi više vrěmena, nego izbavi se.

KAPETAN.

Da bi za te pomoći bilo!

OBERLAJTNANT.

Za me neima lěka, pusti me, da mirno umrem i oděli se.

KAPETAN.

Neimaš li nikavog ufanja?

OBERLAJTNANT.

Nikakvog! Izbavi se!

KAPETAN.

Daj mi još jedan put stisni ruku. Desna je skàršena, — moraš se dakle i s lěvom zadovoljiti.

OBERLAJTNANT.

Brate! Ostaj s Bogom.

(pruži mu ruku.)

KAPETAN.

Bog ti budi na pomoć u tvojoj smàrtnoj uri! — S Bogom.

(ode.)

ČETVÀRTI PRIZOR.

OBERLÀJTNANT

(sàm.)

Poslědnji razstanak! Smàrti, ja te se nebojim! Ali kada pomislim, to je poslědnje čověčje oko, koje mi je světilo, ipak mi duša trepti. Moj račun je dakle svàršen, moj testament gotov. Bog neka mi roditelje těši, kada im Simo moju poslědnju volju navěsti. Ja sam spokojan. Hvala Bogu, ja se ne moram pred poslědnjim časom strašiti. Kad sam u školi Horaca prevadjao, nisam mislio, da ću njegov slavni stih: «*Dulce pro patria mori*« sàm na sebi izkusiti. Dà, tako mi Boga svemogućeg, neumàrli pěvalac ima pravo! *Sladko je za svoju domovinu umrěti!* O da mogu sada pred svimi mladimi věrnimi sàrci moga naroda stajati, i njim s poslědnjom silom moga běžećeg života u dušu zagàrmiti: *Sladko je za domovinu umrěti!* Smàrt nije strašna, kada na blědo čelo kàrvavu lovoriku meće. Da to studeni svojljubi znadu, koji se za peč sakrivaju, kad domovina svoju děcu pod barjake zove; da to znadu one nizke strašljive duše, koje se za razumne i pametne dàrže, kad se hvastaju svojimi sentenciami: da i bez njih stvar naprědovati može, — da dvě šake, više ili manje poběde na nikoju stranu povući nećeju... i s ostalimi tim sličnimi nevaljalimi izgovori! da znadu kakovu slast dobar vojnik ćuti, kad za pravednu stvar umira: oni bi se za tu slast jagmili. Istina je i bez njih naprědovat će stvar, istina je od dvih pěstih nezavisi poběda; ali neima li domovina jednaka prava prama svim svojim sinovom? Kada seljan strada, gra-

djanin svoju děcu žàrtvuje, tkose izključiti smie? K žártvenoj smàrti za slobodu i domovinu nitko nije predobar, nego i mnogih ima, koji tog poštenja nezaslužuju. Odmah pod barjak, kada vas unutárnji glas goni! Ostavite otca, mater, děcu, ženu, priatelja, ljubeznicu: odbite ih od sebe, ako vas ustaviti žele: *jer, pàrvo město u sàrcu ima domovina!* — Kakov duh me je popaò! Hoće li se směla duša ovimi svetimi rěčmi razstati? — Oslabljujem — glas mi se lomi — Kako ti volja — Bože i otče! ja sam gotov!

(*iznemogne.*)

PETI PRIZOR.

Priašnji i Šerežan.

(Gornja stran njegove mišice maramom je zavezana. On je veoma upaljen i odapet, sili se, dok malo po malo sa svim ne oslabi.)

ŠEREŽAN.

Jedva mogu dalje! Ako ga odmah nenadjem, za ludu su sva moja napinjanja. Stare kosti hoće da se skàrše! Na piaci leži više stotinah umiriućih, ali moga dobrog oberlajtnanta nema tamo, a i rana mi u mišici počima silno goriti! Ta isti našinci dàržali su me za běgunca. Ja běgunac! Ja, koi mojemu caru 35 godinah služim, ja da utečem? Kad samo moga oberlajtnanta izbavim, naći ću ja već put k mojemu barjaku! Što je to? ta tu leži jedan oficir od naše regimente! Bože to je moj oberlajtnant! (*baci se pokraj njega na zemlju.*) Svemogući zahvaljujem ti, ja sam ga našao! Ja ga opet imam! Dà, našò sam ga, ali kako? màrtvog! màrtvog! Ne, ne, nije moguće, da je màrtav — on nesmije biti màrtav! Da li mi je Bog samo zato pomogò moje vratolomno poduzetje izvesti, da njegovo màrtvo tělo nadjem? On se mora opet probuditi, da mu barem mogu oči zatvoriti. Dole s maramom s vrata! Tako, sada ću hladne vodice potražiti! Bože sačuvaj me od zdvojenja!

(*odtàrči.*)

OBERLAJTNANT

(*probudi se.*)

Ah nemogu li jošte umrěti? Jošte ne! Smàrti pašti se. Kako dugo, da se jošte mučim?

ŠEREŽAN

(*dolazi s vodom u kupi.*)

Hvala budi Višnjem, evo vode!

OBERLAJTNANT.

Šta vidim? Simo! Da l' sam se i u tvojoj duši prevario? Běgunče! sram te bilo!

ŠEREŽAN.

Bože, on se giba! on živi! Gospodin oberlajtnant, moj ljubezni gospodin živi. Ah kakva je to radost!

OBERLAJTNANT.

Hajd mi izpred očiuh! Nemoj mi poslědnji čas ogorčivati!

ŠEREŽAN.

Sad nemislim već na muke, koje sam pretàrpio.

OBERLAJTNANT.

Jesu l' te uhvatili?

ŠEREŽAN.

Nisu gospodine.

OBERLAJTNANT.

Kako si dakle amo došó?

ŠEREŽAN.

Hvala Bogu, ja sam uteko!

OBERLAJTNANT.

Otale, lopove, da nekunem u mojem smàrtnom satu!

ŠEREŽAN.

Za ime božje, gospodine, šta vam je?

OBERLAJTNANT.

Nevaljala dušo! Za několiko dukatah oskvàrnuo si tvoju 35. godišnju věrnost. Hajd mi izpred očiuh!

ŠEREŽAN.

Gospodine, vaše su rěči veoma gorke; tako mi Boga toga nisam zaslužio!

OBERLAJTNANT.

Pravo imaš, ti si věšala zaslužio běgunče!

ŠEREŽAN.

Da znate, zašto sam utekó!

OBERLAJTNANT.

Neima tako budalastog zlotvora, da nebi izgovora za svoju nevaljalštinu našó!

ŠEREŽAN.

Gospodine, ova rana, koju na ruci nosim, peče, ali vaše rěči peku sto put jače!

OBERLAJTNANT.

Malovrědniče, što se pretvaraš, pokaži se slobodno preda mnom u tvojoj pravoj slici — ja sam u sužanjstvu i ranjen, ja ti ništa učiniti nemogu.

ŠEREŽAN.

Ta nemojte, gospodine, ako Boga znate, jednom starcu sàrca kidati; dà, ja sam uteko, ali za da vas izbavim! Ja imam sve vaše novce kod sebe. Čim vam mogu najhitrie pomoći!

OBERLAJTNANT.

Čověče!

ŠEREŽAN.

Da mi Bog nepomogne u mojem poslědnjem satu, ako negovorim istine. Dà, zato sam uteko, zato nosim ovu ranu, da vas samo mogu izbaviti!

OBERLAJTNANT.

Simo!

ŠEREŽAN.

Ja da cara za zle novce izdam? Ja? Ne, gospodine! To nisam kadar učiniti.

OBERLAJTNANT.

Priatelju, druže! šta da ti rečem? kako da popravim ovu nepravdu?

ŠEREŽAN.

Već je sve opet dobro. Ako me samo vi gospodine opet priazno pogledate, i mene opet starim věrnim Simom nazovete!

OBERLAJTNANT.

Moj stari věrni Simo!

ŠEREŽAN.

Tako gospodine, tako! Sad je opet sve zaboravljeno. Kako vas izbaviti mogu?

OBERLAJTNANT.

To nije moguće!

ŠEREŽAN.

Ipak gospodine oberlajtnante, ipak. Nestarajte se vi zato. Najpárvlje moram vam mekanu postelju naći zatim lekara pozvati — pak onda s dobrom, dobrom poslugom sve će se opet na dobro óbratiti. Ja neću nijednu noć vaše postelje ostaviti.

OBERLAJTNANT.

Věrna dušo!

ŠEREŽAN.

Oslonite se samo na me! Ova kuća izgleda prilično. Svět se je pozatvorio pred plěnećim Francezom. Oni će već otvoriti. Ali ipak nije bilo pravo, da ste me gospodine za jednog běgunca, za podmićenog dáržali. To nebi ipak morali učiniti.

OBERLAJTNANT.

Oprosti mi stari priatelju.

ŠEREŽAN.

Ta ja sam vam već odavna oprostio. To nije niti spomenka više vrědno. Vi ste ipak moj dobri gospodin. Sada pako bàrzo k vratam. (*kući*) Hajde, otvorite! Momu umirućemu oberlajtnantu mora se pomoći. Otvorite, tako vam Bog pomogò, otvorite. Otvorite, smilujte se jednom umirućemu čověku.

OBERLAJTNANT.

Ta nitko te nečuje.

ŠEREŽAN.

Čuju me nego se samo boje. Čujem u nutri šaptati. Smilujte se! Otvorite! Otvorite! ako neide s dobrim, a mi ćemo probati po soldački!

OBERLAJTNANT.

To ti ništa pomoći neće.

ŠEREŽAN.

Mora pomoći. Grom i pakao, otvorite ili razlupat ću vam vrata, a onda Bog vam se smiluj! Otvorite! Ja ću vas naučiti moga umirućeg oberlajtnanta poštovati. Otvorite ili jao vam. (*Glas iz nutra:*) Odmah će otvoreno biti. Samo štedite naš život.

ŠEREŽAN.

Vidite gospodine, to je pomoglo. (*kuca*) Nebojte se, neće vam ništa biti, samo otvorite. Hoćete li dakle. skoro izvoliti?

(*Glas iz nutra:*)

Odmah, odmah.

ŠEREŽAN.

Budite dobre volje, gospodine, ključ već škripi u ključanici.

OBERLAJTNANT.

Meni se ipak pomoći nemože.

ŠEREŽAN.

Ali barem oblagšati.

ŠESTI PRIZOR.

Prianji i targovac iz kuće.

TARGOVAC.

Čim mogu pomoći? Ja sam pripravan sve učiniti, šta u mojoj moći stoji.

ŠEREŽAN.

Gospodine, primite ovog smàrtnoranjenog oficira u vašu kuću, pozovite lěkara, i vašą će biti ova kesa, jer je to sve što imam.

TARGOVAC.

Tą vi ste Austrianci.

ŠEREŽAN.

Uhvatjeni i ranjeni Austrianci.

TARGOVAC.

Ah kako bi vam rad pomogó, ali nesměm.

ŠEREŽAN.

Zašto?

TARGOVAC.

Nepriatelji su u gradu, ja bi mogò —

ŠEREŽAN.

Neprilike imati? Sram vas bilo, gospodine. Što se vas neprilike tiču, kada jednog čověka izbaviti možete.

TARGOVAC.

Ali —

ŠEREŽAN.

Možebiti prelahka vam se vidi ova kesa; u njoj ima preko 100 dukatah.

TARGOVAC.

Kesa —

ŠEREŽAN.

Ali stante — sad mi něšta na um padè — istina je novacah više neimam — ali — eto jedne srebàrne ure. (*Izvadi ju iz žepa*) to je moje sve blago — uzmite ju izbavite mi moga oberlajtnanta.

TARGOVAC.

Vrědni čověče!

OBERLAJTNANT.

O stara vĕrna dušo!

ŠEREŽAN.

Nemojte dugo premišljavati, nego uzmite. Ta ja je više nepotrĕbujem, na skoro će mi vrĕme izteći.

TARGOVAC.

Gospodine vojače! Vaš oberlajtnant mora vàrli čovĕk biti, budući da si je takovu ljubav, takovu vèrnost zaslužiti mogó. Zadàržite si vaše novce, zadàržite si vašu uru; ja vas obodvojicu primam, pa dogodilo se, što mu drago.

ŠEREŽAN.

Vašu desnicu, vàrli gospodine. Hvala Bogu, mojemu gospodinu oberlajtnantu bit će pomoženo.

TARGOVAC.

Vi ste ljudi, to bi mi već dosta bilo, ali vi ste plemeniti ljudi, i Austrianci još k tomu, a nikomu netuče sàrdce za Austriu vrućie, nego meni. Moja kuća vam je otvorena.

ŠEREŽAN.

Da gospodine, mi smo Horvati, Austrianskog cara podložnici, hvala Bogu, još smo njegovi podložnici! Ruku na to! Neka rat slobodno drugi gàrb ovamo donese — mi ostajemo ipak podložnici našeg starog cara!

TARGOVAC.

Da kako! Sada pako paštimo se, da vašeg gospodina oberlajtnanta u kuću odnesemo. Za tim otàrčat ću po lĕkara, da mu ranu zaveže.,

OBERLAJTNANT.

Ostavite me medju tim na polju. Laglje mi je na frižkom zraku, nego u tĕsnoj sobi. Ostavite me ovdĕ, dok lĕkar odluči, oću li se u život povratiti ili ne. Ako moram umrĕti, želio bi pod ovim lĕpim nebom da umrem.

TARGOVAC.

Odmah ću lĕkara dovesti. Gospodine Šerežane, stupite u moju kuću, i okrĕpite se s jelom i pilom.

Kada spaze moja děca Austrianske boje, sve će vam dati, šta imaju.

ŠEREŽAN.

Gledajte samo, da bàrzo lěkar dodje.

TARGOVAC.

Za pet minutah š njim sam opet ovdě.

(*odlazi hitro:*)

SEDMI PRIZOR.

Oberlajtnant i Šerežan.

ŠEREŽAN.

Sada je gospodine, sve opet dobro. Pozovite natrag furišce, koji bi nam na groblju kvartirah tražiti morali, jer njim on veliki kvartirmajster, koj u nebu stoji, još nedopuštja poći.

OBERLAJTNANT.

Udji u kuću, dobri moj Simo, i okrěpi se. Meni se čini, ti se siliš. Simo ti si star. Da neoboliš!

ŠEREŽAN.

Nestarajte se gospodine, ja sam jake naravi, neka slobodno rana gori, to me zato još života lišiti neće.

OBERLAJTNANT.

Mili bože tvoja rana! Kako sam to zaboraviti mogò?

ŠEREŽAN.

To je šala — ta takovih znamenjah imam više na tělu. Sada ću vam pako frižke vodice doněti, to će vas okrěpiti. Nu prie pružite mi još jedan put vašu desnicu — tako, zahvaljujem vam iz dna sàrdca. Gospodine, vi ste junak baš od oka! I da bi isti život izgubiti morao, ja bi vas ipak potražio. Ali Bog je dobar, on neće da zdvoji jedan stari vojak, koi svoga cara pošteno služi.

(*ode u kuću.*)

OBERLAJTNANT.

Vrědno, veličanstveno sàrdce! A ja sam se u tebi varati mogò? Misao, da takovi ljudi pod ovim suncem živu, čini me skoro požudna za njegovom světlostju. A zašto bi na život màrzio? Zašto bi jedno bitje oduravao, gdi mi možebiti mnoga radost jošte cvate, gdi ja jošte mnogo dobra započeti i svàršiti mogu? Tako mi věčnog Boga, ja ćutim, da mi sàrce zahtěva ostati u životu. Tko vrědne ljude oko sebe gleda, koji su svomu sàrcu srodni, ta on se od njih rado razdružiti nemože, da u samoću groba podje.

ŠEREŽAN.

(*dolazi iz kuće sa staklom vina i čašom u rukuh.*)

Evo gospodine jedan frižak i krěpak gutaj vina. Taj će novu vatru u vaše žile uliti. Deder! tako, — je l' vam bilo po ćudi?

OBERLAJTNANT.

Okrěpljiv gutaj. Ti si znam već pio?

ŠEREŽAN.

Mogu čekati.

OBERLAJTNANT.

Dakle ti jošte nisi pio? zašto?

ŠEREŽAN.

Neimam baš prave žedje, to valjda od tud dolazi, što sam odviše sustao — no to će već proći.

OBERLAJTNANT.

Sědni. Da nemaš groznice?

ŠEREŽAN.

Bože sačuvaj.

OBERLAJTNANT.

Daj mi još jedan gutaj. Tako. Hvala ti. Sad mi pako kaži, kako si u Vogheru došo?

ŠEREŽAN.

Već sam prěko Skrivie bio, kad začujem, da se je naša cěla vojska natrag povukla. Sada moraš k tvomu oberlajtnantu, to je bila moja pàrva misao.

OBERLAJTNANT.

Vàrli moj druže!

ŠEREŽAN.

Učinim dakle *reksum*, vratim se i pitam svakù prolazeću regimentu, gdi su naši ostali, dok ih nadjem, Gdi je moj oberlajtnant? pitam. Màrtav, odgovori mi jedan, màrtav reče drugi, ja sam vidio, kada je pao. On leži s 80 svojih momakah u defileah, nek mu budě lahka zemljica, dodà tretji. Sàrce mi oće da pukne, ali ja se jošte ufam, jerbo znam koliko ih jošte žive, koje je svět za màrtve razvikao.

OBERLAJTNANT.

Ta mnogo bolje mi i nije.

ŠEREŽAN.

Napokon spazim jednog momka od naše kumpanie. Gdi je naš oberlajtnant? zapitam ga. Svàršio je — on mi odgovori — iz bitve su ga odněli, za tim umré. Nu ja još nisam zdvojio, ja sam za cělo znao, da vi jošte živěti morate. Sada potàrčim, kao izvan sebe kroz sve redove: Niste li moga oberlajtnanta viděli? Bilo je moje věčno pitanje. »Nismo« ili: »pao je,« bili su odgovori. Već sam zdvojiti htio, kad jedan husar glas donese; da jedan oficir od naše regimente u Vogheri smàrtno ranjen leži, i da će težko ovaj večer dočekati. To nije nitko drugi, nego vi, pomislim, i odmah odlučim da ću vas izbaviti, ta stalo me i isti život.

OBERLAJTNANT.

Plemeniti Čověče!

ŠEREŽAN.

Kasu od Kumpanie predam majoru, koi baš pokraj mene projezdi, i poběgnem k Skrivii natrag. Provučem se kroz naše prednje straže, skočim u rěku, i počmem plivati.

OBERLAJTNANT.

Simo, Simo, ako ti to ikada zaboravim —

ŠEREŽAN.

Dobro gospodine, dobro! Naši ljudi na brěgu misleć, da sam běgunac, počmu na me pucati. Jedan po-

godì me u ruku, nu ja preplivah ipak rěku. Ja běgunac, ja da pobègnem! Ta Bog bi me s neba trěskom ośinuti morao, da bi ja starac jośte nitkovom postati htio.

OBERLAJTNANT.

Pa i ja sam te tomu kadra dàržati mogó?

ŠEREŽAN.

Tako mi grěšne duše, na to sam zaboravio, inače nebi o tom ni rěči zametnuo. Jednom rěčju, jà rěku srětno preplivah. Qui vit? zaviknù jedna francezka straža. Begunac, odgovorih i ona me bez svake prěčke dalje pusti. Više tàrčeć nego hoděć dodjem u Vogheru, gdi sam vas dugo na piaci medju màrtvaci i umirućimi tražio, dok me u tu ulicu dobra srèća nedovedè. Sad sam vas opet našo, i vi ćete biti izbavljeni. Mili Bože, znajući da je moj oberlajtnant izbavljen, rado umirem.

OBERLAJTNANT.

Druže! Ja sam tvoj věkoviti dužnik. Pruži mi desnicu, ili bolje, dodji da te zagàrlim baš po bratinski — ti staro věrno sàrce!

ŠEREŽAN.

Gospodine!

OBERLAJTNANT.

Dodji, bojni druže, dodji!

ŠEREŽAN.

Ta to se nepristoji.

OBERLAJTNANT.

Neluduj, nego dodji mi na sàrce, staro momče!

ŠEREŽAN.

E dakle, kada zapovědate! (*ogàrli ga*) Mili moj gospodine, nemojte mi se smijati, ovaj cělov nebi vam za sve vaše dukate dao.

OSMI PRIZOR.

Priašnji, tàrgovac i lèkar.

TARGOVAC.

Ovdě, priatelju, pomogni, ako pomoći možeš — to je jedan pošten čověk.

LĚKAR.

To znam napàrvo, kąda ovo odělo vidim.

OBERLAJTNANT.

Hoćete li mi pomoći?

LĚKAR.

Na koliko uzmognem.

ŠEREŽAN.

Samo bàrzo, bàrzo, tu se nesmě dangubiti.

LĚKAR.

Gdi je rana?

OBERLAJTNANT.

Ovdi.

LĚKAR.

Jeste li mnogo kàrvi izgubili?

OBERLAJTNANT.

To vam baš pravo kazati neznam, jer sam tekar pred pol ure k sebi došó.

(*Lèkar klekne pred njim i pregledava ranu.*)

ŠEREŽAN.

(*k tàrgovcu.*)

Gospodine, šta mislite? 'Šta mu obraz kaže? Je l' se moći ufati, da bude moj oberlajtnant izbavljen?

TARGOVAC.

Ja se ufam. Meni se čini, da lěkar nije u strahu; u ostalo ovaj mladi čověk veoma je věšt u svojoj znanosti, i sve će bez sumnje upotrěbiti, da toga vàrlog oficira izbavi.

ŠEREŽAN.

Zašto i ja to neznam! Mili Bože, da ja to znam! ala bi to radost bila! Gospodine popitajte ga ipak, šta misli — šta sudi —

TARGOVAC.

(*Lěkaru.*)

Kako ga nalazite?

LĚKAR.

Istina je, bez pogibeli nije, ali věrojatno je i mislim, da vas uvěriti mogu, da od te rane gospodin oberlajtnant umrěti neće.

ŠEREŽAN.

Veselo dakle! Veselo, moj gospodin oberlajtnant neće umrěti. Je l' istina sladki moj doktore? Veselo! Veselo! Hvala ti dakle veliki Bože, da si mi moje malo jakosti tako dugo ostavio. Sada neka propadnem, kada samo moj oberlajtnant neće umrěti. Veselo, on će biti izbavljen.

OBERLAJTNANT.

Dobra věrna dušo!

LĚKAR.

(*tàrgovcu.*)

Pašti se sada priatelju, da za gospodina oficira jednu sobicu, i dobru postelju pripraviš. Za tim ćemo ga gore odvesti, a ostalo će već učiniti dobra posluga, i dobra narav.

TARGOVAC.

Odmah.

(*otàrči u kuću.*)

OBERLAJTNANT.

Gospodine vračitelj, izvolite sada ranu moga šerežana pregledati. On je u mišici ranjen i to radi mene. Zavežite mu ranu, kako najbolje znate.

ŠEREŽAN.

Prie *vam* gospodine.

OBERLAJTNANT.

Ne prije, dok me u sobu neodnesu.

LĚKAR.

Pokažite mi dakle vašu ranu, gospodine vojače.

ŠEREŽAN.

Ta to nije ništa.

(*Lěkar mu ranu pregledava.*)

OBERLAJTNANT.

Šta mislite?

LĚKAR.

Uvrěda je znatna.

ŠEREŽAN.

Bože sačuvaj. (*k lěkaru polagano*) šutite.

LĚKAR.

Pogibelna.

ŠEREŽAN.

(*polagano.*)

Ta šutite —

LĚKAR.

Vaše žile silno skaču.

OBERLAJTNANT.

Mili Bože, on je star, ranjen, sustao, u vodi se prehladio —

ŠEREŽAN.

(*polagano lěkaru.*)

Ta zamuknite jedanput.

LĚKAR.

Ne gospodine, namigavajte mi koliko vam drago, tu je velika opasnost. Raztàrzane su sile vašeg života.

OBERLAJTNANT.

I to sve za mene.

ŠEREŽAN.

Nebrinite se, ja sam jake naravi.

OBERLAJTNANT.

Za ime Božje, Simo, ti si problědio.

LĚKAR.

On će odmah u nesvěst pasti.

ŠEREŽAN.

Varate se, ja još čvàrsto na noguh stojim.

LĚKAR.

Ta vi dàrhćete, sědnite.

OBERLAJTNANT.

Simo, šta ti je?

ŠEREŽAN.

Mislim, da mi neće više mnogo biti.

OBERLAJTNANT.

Tako ti Boga, kako to razumeš?

ŠEREŽAN.

Da vam istinu kažem, jer na koncu mog života, neću da lažem, meni postaje pred očima tako mračno, da mislim, da ću skoro svàršiti.

OBERLAJTNANT.

Ej, moj vèrni Simo!

LĚKAR.

Ja sam to odmah mislio. Staro tělo, prěkoredno silovanje, nenadana prehlada; rana, prolitje kàrvi.

OBERLAJTNANT.

Izbavite mi ga gospodine lěkaru, izbavite.

LĚKAR.

Ja mislim, da je to sve za ludo. Grob traži svoj dug.

OBERLAJTNANT.

On je bio dobar, dobar vojak, pak da mora tako žalostno umrèti, a ne u vrědnoj bitvi pokraj svog barjaka.

ŠEREŽAN.

Vrědno? Gospodin oberlajtnant, ja neumirem, istina je, pokraj mog barjaka, ali ja ipak umirem za moj barjak, jerbo sam mom caru jednog verlog oficira izbavio, i ja se tim tako ponosim, kao da sam isti barjak izbavio. Barjaci se mogu opet uresiti i pozlatiti, ali takov junak, kao što je moj gospodin oberlajtnant, nemože se tako hitro opet naći.

LĚKAR.

Duši li vas u pàrsih?

ŠEREŽAN.

Kao da mi sàrce razněti hoće.

LĚKAR.

Pomislite na Boga.

ŠEREŽAN.

S mojim Spasiteljem svàršio sam več jutros, sada se samo jošte s mojim oberlajtnantom oprostiti imam.

OBERLAJTNANT.

Simo, ti me dakle ostavljaš?

ŠEREŽAN.

Moje oči oslabljuju. Gdi je vaša ruka, vaša ruka, gospodine? Pružite mi ju poslědnji put. S Bogom dakle! Testament nije mi trěba načiniti, děce neimam, a izvan ove srebàrne ure ništa nije moje. Uzmite ju, gospodine, za uspoměnu na jednog poštenog starca, koi vam je věran bio, věran do smàrti.

OBERLAJTNANT.

Moram li za takovu cěnu moj život, da kupim?

ŠEREŽAN.

Kada pako opet u domovinu dodjete, u našu milu Horvatsku, kažite mojim drugom, da nisam běgunac bio, nego věran momu caru i mojoj domovini do poslednje kaplje moje kàrvi, i da sam kao pošten čověk umró.

OBERLAJTNANT.

Ti ćes živěti u pameti svih poštenih ljudih.

ŠEREŽAN.

Gospodine doktore, obećajte mi još jedan put, da ćete mi moga gospodina izbaviti.

LĚKAR.

S božjom pomoćom, o tom nedvojim.

ŠEREŽAN.

Zatvorite se dakle stare oči, zatvorite! Viktoria, ja sam život mog oberlajtnanta izbavio!

(*umre.*)

OBERLAJTNANT.

Za ime Božje, on se ruši.

LĚKAR.

Da nikada više neustane.

OBERLAJTNANT.

Je l' svàršio?

LĚKAR.

Njegovo vrěme je izteklo.

OBERLAJTNANT.

Pustite me k njemu. (*Dovuče se k njemu i klekne uz njega.*) Tu klečim u boli i uzhitjenju pred tobom, moj stari, věrni druže! Domovino pogledaj amo! Takova sàrca kucaju u tvojoj děci, takova vižtežstva dozrevaju pod tvojim suncem. Domovino, ti se možeš ponositi!

(Zastor padne.)

Österreichische Nationalbibliothek
+Z183093102

